

МЯРАКА

книжное издательство
Махачкала 2010

УДК 821.351
ББК 84(2-Таб.)-5
М-99

М - 99 Мярака: Жигъиларин шиъратин
гъварч (сост. Ш. Казиев). - Махачкала:
ГУ «Дагестанское книжное издатель-
ство», 2010. - 232 с.

Мярака: Сборник п< . . . < поэтов.

180632

«Маряка» гъварчналь Дербентдиль аий
«Гъевес» къуру литобъединениейш иштирак
шулайи жигъил шаирарин эсерар чап дапына.
Дураг литературайин «Мяракайиз» сабпи
ражар»⁴ «книгна.

367030 Махачкала-30
ул. М. Ярагского, 75 УДК 821.351
ББК 84(2-Таб.)-5
НБ ДНЦ РАН

© Казиев Ш., 2010
© Дагестанское книжное
издательство, 2010

М 4702530200-38 97- 2010
123 - 2010

ISBN 978-5-297-01454-1

ПОЭЗИЯИН МЯРАКА

Дюн'я гъар, ган саб ву, амма дидиз гэмрсар чан улариан лигурва да дугъаз думу чан саягъ рябкъюра. Гъарсарин уъмрий чан юкІв алиб, аньшкъ айиб, ккуниб-даккниб, чан хасият, кІван гъисс а, гъарсариз чан уъмрин метлебра а. Эгер думу кас шаир вуш, дугъан шиърарий гъадму вари чан вуйибдин лишинар атІагну шулу. Думу поэзияин асас шартІарикан саб ву.

Анжасъ шиърин художествойин хусусивал, аньтІикъавал, гюргеввал ялгъуз гъаци буди хъпань адар. Гъарсар шаирин эсерарий дюн'я, уъмур дидиб айиб чан саягъ, жарапихъан даршалуси ва гъаддихъди сабси гъарсар урхруриз къабул шлуси, хъугъуси, гъурхубди, кІваз хъубкъну, гъиссназ, фагъимиз тясир anIруси, улупуру. Дици бикІру кас жарапи гъибикІубдин, жарапин хасиятнан, фагъмин тясирнакк ккахъдар, думу чан кІваъ айи гъиссар чан саягъ ачухъ апIуз чалиъимиши шулу. Хъа дици хъпан бадали гафарин хазнайиб айи гъарсабдин мяна, ранг, чав айи гъисс, шикил

рябкъюри хъайизкъан, зегъмет дизигну, тясирулусдар гафар гъядягъюз, гъарсаб, чай айбоди ачухъди нур туврусиб, жергейиль чан йишив'ин, вари чиб-чиихъди хъабалгну, фициб вуши цИийи жюреин мукъам, шикил, фикир арайиз хуруси, дивуз удукури ккунду. БикIруриз гъациб аъгъювал, художествойин къуввати гъисс аш, дугъян къаями поэзияин уъмарат арайиз адабгъуз мумкин ву.

Поэзияийн шаирин хасият къашкъамат, рюгъ ади шулу. Гъарсар чан гъадму хусусивалинди маракълу ву. Гъаци вуйиган сар касдин кIваан удубчу поэзия чай гъадму касдин хусусивал айиб шулу. Дицхъян гъудучIвган, поэзияра кучIал айиб шулу. Хъя кучIли жаарарин кIваз тясирипIрусиб гъисс арайиз хурдар. Гизафдарииз дициб эсериъ кучIлин шитвал даккун шулу, дицдар аъмлари шиърин къимат ис анIуру. Яратмииш гъанIу шейънаъ варитIан заан дережайин гъякъ ва марци кIваан гъюрайи гъисс чарасуз ву.

Гъи табисаран поэзияин мяракайиз гъа~пу китабдиль чийн эеерар чан данIнай миржир кас удучIвна. Дурагин гъюз имбу творчество ва дидин къисмат фициб шулуш, гъеле пуб читин ву. Жилин деринариъ, зиина удучIвуз даршули, фукъан вуира булагъар ашуул. Чай ужсуб шид а, пну, учв маршиб ву, пну, вари булагъарихъан аку дюн'ийиз удучIвуз шулдар. Дидин бадали

гъарган зегъмет зигури гъяракатнаъ духъну ккунду. Гъаци гъахъи штар зина удучIвуру ва дурарикан булагъар шулу. Гъарсар инсандин рюгънан деринариъ айи гъисс жилин деринариъ аий булагъдиз ухшар ву. Диidiъ поэзия аши-адарш, думу фишиб вуш, мялум дар. Чай дидин лепийр гъис апIурайи кас чан поэзия инсанарин арайиз адабгъуз гъарган чалишиши шули, дидиз рякъяр агури, бизар дардгзегъмет зигури гъузии, дидиз инсанарин юкIварихъна рякъ бихъуру. Гъадму ву шаириз аий заан баxтра.

Китабдиъ аий шиъррара, дурарин авторарси, чиб-чииз ухшар дарудар ву. Дурагиъ, баgъдий аий гъарариgъси, спни иимишарра, дигмии духънайдарра гъя. Амма гъи дурагиъ аий камиваларикан улхуб уходи ву. Дураг авторариз гъелелиг чтин гъалатIар дяяркърувалисан гъузнайдар ву. Дураг рякъбан бадали гъидикъ шиърариз ярхлаан жарадиндаризси лигуз аъгъяди ккунду. Дициб аъгъювал, гъарсар шаирин фагъмиъ зегъметнан тажрубайи йисаршинди арайиз хуру. Гъит гъарсариз чан кIваъ аий поэзияин хазнайихъна рякъ бихъри.

Аъхириъ къюбчъсан гаф тувал лайикъ ву. Дербент шагъриъ «Гъевес» кIуру литобъединение тешкил дапIну хайлин йисар ву. Душваш вахт вахтарик шагъриъ дуланши шулайи литературайиин юкIв

улубкънайи жюрбежсюор ляхнариъ айи табасаранар уч шулу. Гъарган ихтилат табасаран литературайкан шулу. Мушваъ жигъил шаирари чин эсерарра урхуру дурагин гъякънаан гъарсари чан фикир къуру. Саб раЖари дурагин заседаниейъ иширак хъуз мумкинвал гъабхъи узу душваъ гъябгъюрайи ляхни, уч гъахъидари ихъ литератрайин зигурайи гъайгъушну шад гъапланда. Гъаз гъапиши гъи гъхъ культурайин гъайгъушналь хъуз чин гъуллугъну мажбур *апурайидарира* фукла *апурадар*. Гъаддиз саб якъин ву, эгер душваъ Аъбдурягъум Аъбдурягъмановдин ва Эльмира Аъшурбековайн гъяракат, регъбервал адайши, литобъединение бажагъат ярхи уъмур хъайиб шуйи. Дидалрана гъайри дурагин ляхин дайши, думу литобъединениейъ иширак шулайи миржир касдин *сатланди* вуйи гъаму китбра арайиз гъювалишн шаклу вуза. Гъадму касар китаб дюзмии *аплан*, рукописар, документар уч *аплан* гъязурлугариъ гъахъундайши, узурра китаб гъязур *аплуз* читинди алабхъуи. Гъаддиз гъамци гъарган ихъ литературайин гъайгъушналь айи дураг варди *кълан* аъхю чухсагъул пуз лайикъ ву.

ШАМИЛ КЪАЗИЕВ

Абдимуродов

Хъадан йишив... вазна хядар...

Сарна сарди деъназа...

Ккунир дуфну хъуркърадар -

Вахтнан йисир духъназа.

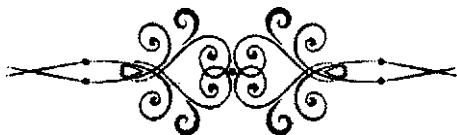

Аълимурад Аълимурадов 1979-пи
йисан Дербент райондин Салик гъулаш
бабкан гъахъну. Гъадму гъулан мектебдиш
11-ти класс ккудуубкIу думу Дагъустан
университетдин филологический
факультетиди урхуз хъюгъну, хъа
университет ккудуубкIган, гъулаш
мектебдиш мялимди гъилихну.

1998-пи йисан Аъ. Аълимурадов
сабти ражари табасаран сягънайшина
конферансъе вуди улдучIвну, дидхъантини
литературайин ляжнарихъна багахъ шули,
хайлар вахтна «Табасарандин нурар»
газатдин корреспондентди гъилихну
хъасин Табасаран ва Дербент районарин
культурайин идарийириш лихури гъахъну.

Жигъил шаири гъам шиътар гъамсанана
мяълийир дикIуру. Дугъан мяълийир кми-
кмиди табасаран сягънайшин варни машгъур
табасаран аъртистари апIури шулу.

Гъамусяаът Гъ. Аълимурадов Дербент-
диш «Каспий» кIуру телевидениеийи милли
передачийир гъахру редакцияйин заведиши
ву-

* * *

Сарна сарди фикраихъди гъахъиган
Агъзур жюре фикир гъюру яв кIулиз.
Яраб дюн'я наънан ккебгънайиб вуйкIан
Яраб, инсан гъаз гъюрур ву му уьмриз?!

Я кIул адар, я аьхир адар вахтнан
Я дюн'яйин гъадIкъял, гъирагъра адар.
Кьюр касдикан сар шулу къитур бахтнан,
Девлет ади баҳт гъадабгъуз даршлудар.

Уьмрин чархну аьсрихъ аьсир гъабхура
Инсанарин гъарай, суза, гъам ади.
Гъунши, мирас-варис, тухум улхура
Я жаарнур, я жуван кас аьгъдарди.

«ГъапIрава кас?» - суал тувиш инсандин
«Вахт гъапIраза» - дишла жаваб ебхъуру,
Амма, хабар дар, яраби му касдиз
Чав тарихдиз гъаъри айиб му вахтну.

ШУБАР

Хъадан йишвну
Члатна удучIву
Шубар:
Вазлихъ деъну,
Ктухуз хъюгъну
Чпин тIубар.
Фуж гъягъюруш
ЦIийи йисан
Жилириз,
Умуд кадиси
Лигури
Хядариз.
Циб ебхъури
Хътабгъури а
Нефес.
Сари вардик
КапIри а магъа
Гьевес.
Аххирки
Шубариз гъабхъну
Сир ашкар:
Фуну шураз
Тебрик апIуруш
Машквар.

МИСКЬИ ДИШАГЪЛИ

Му дюн'яйиъ гъахьну кIур сар дишагъли
Аыгъдур жаар ясана ватанагъли.
Гьюрмат адур, иман, зат Аллагъ аыгъдур
Алахъуриз салам я калам адур.

Касиб инсан учIиш гъятдиъ мугъан,
Аыршаризкъан ебхъур люкънарин фигъан.
Фуж гъитрухъя чан суфрайихъра? Гъелбет -
Айир чазси хазна, гъизил ва девлет.

«Булди аиз» - апIури халкъариз ад,
Лицури а, гафар кIури кадру дад.
Амма дерд ка мугъаз варитIан аыхю,
Адар хулаъ я бицIир, ясан аыхюр.

Девлетниин гъайран духънайи хала
Вахт гъябгъюри шула, касиб авара.
Ккуни дустар гъи хулаз гъюри амдар,
Къаби духъна, дишагълийик гъял камдар.

Уъмрин аыхир дуфну аийб аыгъяди,
Хазна вари йибккну ивру ичIазди.
«Узуз даруб жямаятдиз гъаз шулу?» -
Миски хипири му суал чав чаз тувру.

Магъа уъмур, багъа уъмур халайнин,
Хабарсузди гъибтну хазна дюн'яйин.
Иливундар дустари гъубкIину кафан,
Му гъахруган, иливну миркк, мархъ,
тIурфан...

* * *

- Йипа дусткас, узкан фу ккунди айкIан?
Ад апIури, гагъсан къяляхъ улхури.
Сикин шуладар чиркин кас гъи узкан,
Лазимсуз гафар'инди узу кацIри.

Чимир йивурашра узуз деккуй'ан
Жандиз шули адариз цIадал зиян.
Узкан гъапну кIури баладар, валлагъ,
Хъа узухъди пуз мигъибтан, сар Аллагъ!!!

ЭЙ, ИНСАНАР

КІваин гъибтай
Учву гъарган,
Эй, инсанар,
Инсанар!
Уьмур ухъуз
Тувна сабан,
Эй, инсанар,
Инсанар!
Пул тувишра
Фукъан гизаф
Эй, инсанар,
Инсанар!
Жигъил вахтар
Къяляхъ хъидар,
Эй, инсанар,
Инсанар!
Хил гъачЛабккай
Марцди гъиссназ,
Эй, инсанар,
Инсанар!
Гъюрмат гъибтай
Ахю яшназ,
Эй, инсанар,
Инсанар!

БИСМИЛЛАГЬ

«Бисмиллагы!» - дупну,
Ляхнихъ хъюгъиган,
Мажбур шулза давам
Апуз лал кІваан.
Суфрайихъра гъар вахтна
Узу деърган,
Хяви фикрар терг
Алтураза кІваан.
Бисмиллагы!» - дупну,
Рякъюъ учІвруза,
Жейран гъабхъси,
Шулузуз рякъ ягъурлу.
Бисмиллагы!» - хядар
гъяркъган, кІуруза,
Сикинсуз юкІв дишла
Шулу сабурлу.
«Бисмиллагы,
Бисмиллагы!» -
КІуру касдиз женнет тува,
Сар Аллагъ!

* * *

Сабан кIураб ицци гъабхъи жанавар.
Мажбур шулу хъана гъябгъюз лиж абгуз.
Гъаддиз, вердиш хъайиз ягъсуз жанавар
Гъибтну ккунду сифтетIан думу убгуз.

* * *

Хялар вухъа уымриз дуфну аидар,
Гъи аш дюн'я, закур шулу думу дар.
Фу гъабхнухъа ухъу гъаму дюн'яйиз?
Фу гъабхиidi гъягъруган мучIу накъвдиз?

* * *

Халра авуз, кюлфет ва мал-девлетра,
Гаф-Чал апIуз багахъ гъуншира ужур,
Амма, инсан, ацIину вари бул вушра
Шулва гъаз-вуш саб шейънахъ
хъайиси ул.

БИЦИ ГАТУ

Азуз саб бицИ гату
Ибар жикъи, рижв ву ярхи.
Эгер гъябкъиш дидиз кьюл,
Дишлади дубгри аькьюл.

Дажабгъну, гъабхъиш гъяйран,
Ккубзурза гатдиз айран.
Мяв апПури, дубхънаш гаш,
Ккивурза гъабраъди аш.

Кабалгуру манишин,
Гаф апПурза лап ширин.
Фун абцИну чан гъябгъюру
Пичрахъ дабхъну абхуру.

ТЕМПЕЛ РИШ

Темпел шуран юкІв тІубкІур,
Чаз ляхин апІнн гъапиш.
Саб дупІну юкІв сагъра шул,
Нагагь чаз хураг гъябкъиш.

Дуркъар му шураз ккундар,
Гъабар жикІузра шулдар.
Шураз ккуни ляхин саб -
Ву хядар апІуб гъисаб.

Мицириз бахтар шулин?
Дадайизра ккун шулин?
Аъхю хъидар темпел риш
Ляхнар'ин дархъиш вердиш

ТАБАСАРАН

Дюн'яйиъ айи вартлан
Женнетсиб йишв успагы.
Щулва дабалгну гъарган,
Увкан кураза мъли.
Ебхури сес дагъларлан
Убери а шид гъарзарлан.
Йиз юків, баҳт, дамагъ Ватан
Бахтавар йиз Табасаран.

Хъубкыиган хъадукар, хъад
Ккалну шулва кюкийири,
Женнетдин йимишдин дад,
Дарман дарин юківариз?
Аъламат шул гъар сар инсан
Гъябкьюр йиз Ватан масан.
Халкъдиз гюзел хуш майдан -
Бахтавар йиз Табасаран.

Гъурбан ишривуз Ватан
Вартлан гюзел йишв уткан.
Адлу вуйиб дюн'яйиз
Багъри хал гъар гъафириз.
Куркыиган ригъдин нурар
Илипурва чру гъалав.
Дюн'яйиз вуйиб аднан -
Бахтавар йиз Табасаран.

ХЬАДУКАР

Магъа дуфна табиаътдиз хъадукар,
ужуб ният гъар инсандин къваз хури.
Гюзел вахтну арццна ухъуз чан урап,
ухъухъинди илтИбкIну маш айлхъюри.

Назвал кади адаршвури а кюкийр,
Зав'ан гъюрай ригъдин нурап куркIиган.
Девран дубхъну дебисну ккунирин хил,
ЯСигыл гъюра, хъадукран вахт хъубкъиган.

Жанлу дапIна хъадукру дюн'я вари,
Хиял апIин женнет багъдиз дуфнава.
Табиаътдин ачухъ, марции гъавайи
Наан ашра, ихъ Ватандиз хурава.

ВАХТ АДАРЗУЗ

Жара духънашра увхъан,
Гъягърган ву йиз улхъан,
Лигруган яв улариз,
Хъялна дерд гъюриз кІваан,
Бахтнан дІюмгъляр хурайи
Муганайиздин гъисар
Я фикриъ, ясан кІваин
Гъитундарва, залум яр.

Му дюн'яйиъ сар узу
Даршра ккунири гъургур,
ЮкІв либцура тамарзу,
Дибрихърайси гъудубгуб.
Инсафсуз ву мюгьюббат,
Къадарсуз дердер айи,
Ккунириз дархъи къисмат,
Йиз кІваъ гъарай инрайи.

Адар, вавъ баҳт адарзуз
Адар - чара бихъурудар.
Гъаз мюгьюббатнахъ харгуз
Гъитва узу, залум яр?

ВАХТНАН ЙИСАР

Хъадан йишв. Вазна хядар...
Сарна сарди деъназа...
Ккунир дуфну хъуркърадар,
Вахтнан йисир духъназа.

Фикрап гъюри дердлудар,
Ккабцури аза юкІв йиз.
Гъушу ккунир гъюрадар -
Абхъри айиз жандиъ зиз.

Йиз марции аьшкъ увухъна
Мюбгъяна, миннат вуйиз.
Гъача, ккунир, узухъна
Ухди, хядар ккеркайиз.

Хъадан йишв. Хядарна ваз...
Сарна сарди деъназа.
Дуфну адар ккунир гъаз?
Вахтнан йисир духъназа.

САБВАЛ ИБШРИ

Мюгьюббатназ аймал дапIну,
Сюгърин вазси жин гъахъунва.
Дердерихъди сарди гъитну,
Узхъан уву гъаз гъушунва?

Уву, гюзел, гиран мапIан,
Акв туври амдар хядари.
Узу гъушган, хъялра мапIан,
Манишин амдар улары.

Назук муҳрий дерд либцура,
Қунир ярхла духънайиган.
Йиз юқIв яриз ккилибгура,
Мюгьюббатну абцIнайиган.

УқIарин чиг шулу яр,
Амма думу жин шулдарин?
Фукъан улар хъади вушра,
Хъадан кюкю пуч шулдарин?

МЮГЬЮББАТНАН ЙИГЬ

Шадди аза ахърай мархълин цIадлар'ин,
Шадди аза деккучIимрин рангар'ин.
АйкIан хъадан йигъаз йигъ гъич барабар,
Фуж ву мициб вахт, гъисс гъапIу бахтавар?

Мани цIадлар уч апIураза хилиз,
ЦIадлар хъади гъушза ккунирин икриз,
Ширин гафар кIура ярин кIватIари,
Ккуни улар агурда из улари.

Багъдий мархъликк деънача - узуна яр.
Гъисс апIури ахърайи мархълин цIадлар.
Му хъадан йигъ гъубзну ккуний гъаргандиз,
Шад дақыккыир туврийза из ккунириз

САБУР АПИН

Му дюн'яйиз гъафи касдин
Гъар касдин чан жилгъа, шил а.
Уьмур дигиш апIуз шулин,
Адар кIури уж'валин дад.

Фукъан шадди ашра инсан
Валлагъ, дугъан кIваъ дерд ашул.
Уьмриъ гъамкъан вуйи масан,
Дердну ккугъну кур духьнашул.

Назуки хътабгъури нефес
Зат мугъузан гучГвал кади,
Шадвализна дерназ гьевее
Му яв кIван сир гъязур апIин.

Хажалатнахъ шадвал шулу
АбцIру диди гевюл мухрин,
Гъялак маxъан, хъибди нурлу
Яв уьмура, сабур апIин.

КІВАН СУЗА

Гафар душну кІваълан,
Лицури аза сар.
Адар дерназ дарман,
Ккунира амдар...
Мюгьюббатна уж'вал
Сар увуз вуйиз,
Уву адру йигъан
ЮкІв убгурайиз

Адарш хядарна ваз
МучІу шулу зав'ин,
Гъаци дубхъна мучІу
Йиз аышқылу кІва'ин.
Уву гъушу йигъан
Шадвал гъархунзуз,
Мухриъ ади фигъан
ГъапІруш аъгъдарзуз...

Яраби дюн'яйиъ
Дердери ккунирин,
Тахсир дарди, ургур
Сар узу вуйин?
Уъмур вушра жигъил
ЮкІв хъамдариз зат,
Уву гъапІган кучІал,
Гъубгну мюгьюббат.

ЛЕЙЛА

Хядарин гюрчегвал айи улариъ
Кюкйирин назуквал атабгну жандиъ.
Цибди такабурвал кайи гафарин,
Лейла, Лейла.

Явсиб сес адаршул чунгрин симариз,
Гъар инсан гъяйран щул, лигрур улариз.
Сикинвал адар яв гъулаъ баяриз -
Лейла, Лейла.

Назук яв ківахъна жилгъа абгури
Баяр увухъна гъюра наз кади,
Саб жаваб адарди къяляхъ гъаърава,
Лейла, Лейла.

Ай Лейла, Лейла, наънан гъафунва,
Жигъиларин ківак аыдкъ капіну ава.
Му яв гюрчегвал шлиз бахш аптурва?
Лейла, Лейла.

* * *

Мяракайиз юкІв ачухъди дуфназа,
Табасаран, увкан мяъли кІураза.
Бахтлу вуза лицури яв ругдинн,
Аъзиз Ватан, фукъан вува кІваз ширин.

Табасаран, аъзиз, гюзел йиз Ватан,
Бахтлу вуза мяъли кІурайир увкан.
Яв гирами ругдинн лик дивраза,
Женнет багъси, уву кІваъ уьбхюраза.

Марцци гъава, хядар шулу завариъ.
Гъайран вуза ув'ин, йиз ккуни Ватан,
Багъа вузуз багъри юрд Табасаран.

САБАНСАНА ГЪЧАВА

Гъач күури сифте узуз
Увхъан кагъзар гъюрийзуз.
Йишвну нивкүуз гъушиган,
Гъарган уву рякъюйзуз.

Кюкйир ади хилариъ,
Мюгъюббатра улариъ,
Шад апIуйва жигъил юкIв
Ширин, гюзел гафари.

Увхъан имбудар узуз
Фикрар-хиялар вузуз.
Гъибтну му ихь мюгъюббат,
Гъуш'ва жара яр агуз.

Сабансана гъчава -
Узу шад апIинава.
Яв назук, мани хилар
Сабансана куркIава.

АЛАГЮЗЛИ

Ширин мяъли увуз кIурза
Йиз уъмрин пай - алагюзли.
Уву дарди гъич гъуздарза,
Йиз мюгьюббат алагюзли.

Гъи йиз юкIв дубхъна рази,
Ккуниган шал хъипну лизи,
Гъюрава, алагюзли.

Йиз ашкълу юкIв сикин шулдар,
Рякъюрадарш алагюзли.
Узуз, вутлан ккундар,
Кюқдиз ухшар алагюзли.

Адар сарун увусир
Я риш, вува кюкюсир.
Гъайран вузп гъи ув'ин,
Ккуни яр, алагюзли.

ТАБАСАРАН ХАЛАЧИЙР

Табасаран халачири
Адлу дапIна Ватан вари.
Табасаран халачири
Гюзел нур гъабхур уларин.

Вазлин аквнахъ китIри гугар
Деъну шулу халачийхъ.
Табасаран зирек шубар
Деъну шулу халачийхъ.

Багъри Ватан халачири
Дюн'яихъди гъапIну таниш.
Халачи убхру хилариз
Бахтар апIуруза багъиш.

Халачайин гъар накышдиъ
Ачухъ дару саб мяъна а.
Табасаран халачириъ,
Табиаът ихъ атIабгну а.

Табасаран халачири
Ккабцуз шулу дюн'я вари.

ГЬЯРАМ ИБШРИ

Уву йиз кIваз гъапIу зиян
Айиб дар сагъ апIру дарман.
Йиз юкIв гъубгу, эй инсафсуз,
Яв гъял ибшири йизтIан яман.

Увуз уьмур узу адру,
Яв шаду йигъ ибшири дердлу.
Девлет уж'вал узлан гъабхъи,
Гъудрубзивуз гъярам дархъи.

Му уьмриъ ухъу жара
Гъахъунхъа, узуз дердназ.
Тувуз ккайиган жаза
Гъаз рякъ гъабгнийва йиз кIваз?

Ялгъуз уьмур хъапIраза
Дерднан юлдаш духъназа.
Улар гъар йигъян рякъ'ин,
Зиян, йиз жигъил кIваин.

Гъярам ибшири, гъярам ибшири
Йиз кIван ялав мюгьюббатнан.
Гъярам ибшири, гъярам ибшири
Узкан гъабхъи уж'вал гафнан.

ГЬАРАХ, БАЙ

Инжик дапIна риш бали,
ВутIан ккундарзуз, кIури.
Фу ккундувуз, бай, шуркан?
Риш, гьерх ву дадайихъан.

Жямяльтди фу кIуру
Ккунир гъахуз дархъиган?
Бали чан кIвакан гъапIру,
ЮкIв улубкыну айиган?

Шуразра швшван палтар
Ккуни гъял ву алахъуз.
Бай дадайихъна гъярдар,
Яв риш ккунди азуз пуз.

Гъарах, бай, гъарах, бай.
Дадайихъна ву.
Вушра даршра риш яв тай,
Гъарах, бай, уву.

АЬХИР АДРУ ДЕРД

Саб дерд азуз пуз даршлубсиб саризра,
Аллагъдизна сар узузлан аьгъдарди.
Кунду кури, пуз шулдар ккуниризра,
Гъаплаца вахт гъаци, кюмек адарди.

«Кюмек хьибди!» - Аьршариан гъюра сес,
Хиялари каплаа йиз жандик гьевес...
Му дюн'яйиъ клаваз ккуниб гъич адарзуз,
Кун гъаплашра, тамам даршлуб аьгъязуз.

Шюкюр ибшри узуз тувнай йигъариз,
Гъаплаа сарун? Гъамциб дубхъна къадар йиз.
Йишв гъафиган ккарагурза Аллагъдиз,
Мициб аьзаб мутуван, кури, жандиз.

Пагъ му йиз дерд,
Пагъ му йиз дерд.
Аьхир айиб вуйлан куриза йиз дерд.
Пагъ му йиз дерд,
Пагъ му йиз дерд.
Аьхир адру му йиз дерд...

ГЪИЗИЛГЮЛ

Йиз уъмур гъабхъну баҳтлу
Уву дуфну дюн'яйиз.
Уъмрин рякъ ибшри нурлу,
ЮкІв ув'ин шад дубхънайиз.

Кюкийрин арайиъ ву
Гъизил кюкю духънава.
Вуйза увухъ тамарзу,
Уъмрин чирагъ кабхъунва.

Зав'ан хядар жин хъубси,
Назук улар тІаърува.
Ригъдин нурап қуркIубси,
Машнак айлхъюб капIрува.

ГввачIинин ахсрар ккивруган,
Йиз кІавъ шулу Гъизилгюл;
Завуъ хядар кархърган,
Йиз кІавъ шулу Гъизилгюл.

Нурари яв уларин
Гъисс капIразук, йиз жейран.
Яраби, гъузуз шулин,
Дархъиди ув'ин гъайран?!

Гъурбан ишри яв сесназ,
Ачухъ ибшри яв гевюл,
Аку ригъ ва гъизил ваз
Бува, гюзел Гъизилгюл.

КТІУБШВУ МЮГҮЮББАТ

Аъхир гъафну ккунивалин магъа гъи
Ихъ фикрарра саб дупну гъахъну гъагъи.
Юків ибшури увуз ккилигураза
Мягърум духъну увухъ, яр, лицураза.

Фуж учівну му ихъ кьисматнан арайиъ?
Дархьиш жара гъапінийкіана футнайи?
духънайдар сар-сариин лап рази,
Гъаз гъахънийкілан гъамци ухъу нарази?

Гъаз ккунивал, узуз аъзаб тувунва?
Гъаз ккунивал, йиз уымур лап гъубгунва.
Шуйкілан яраб нивкісиб гъиссанан
акв йиз ківаъ,
Мучіу гъабхъну узуз дюн'я сарун, ваъ...

* * *

Ккун дубхъназуз рякъюз яв кІару улар,
ЮкІв дубхънайиз дисуз яв назук хилар.
Миннат вуйиз, ккунир, йихъа багахъна
Аълхъюри маш, гъача, гюзел хабахъна.

Хабар дарвуз пашман дубхънайи кІван
Дарш аъгъяди ярхла шулава узхъан?
Хъана миннат, мутуван кІваз хажалат
Ккунир гъача, ккебгъуз саб ширин сюгъбат

ГЮЛЮЗАР

Дюн'яйин шаддиси лицураза
Уву йиз ківаз хуш вуйиган, Гюлюзар.
Гъар саб вахтна увуз ккилигураза,
Гъизил хядраз ухшар вуйи Гюлюзар.

Акв туврава ахсариси, яр, узуз -
Яраб шуйкіан мюгьюббатнакан бизар.
Мигъитана ихъ ккунивал кутіубшвуз,
Аллагъисан, йиз ккуни яр, Гюлюзар.

Гюлюзар, Гюлюзар
Кум алдарди ургуразу.
Гюлюзар, Гюлюзар
Уву дархьиш, гъапіру узу?

Эй, бахтавар,
Эй, мусурман.
Дюн'яйина дуфну,
Абийр-бабар рази духьну,
Фу уж'вал уву гъапIунва,
Фукъандар рази ктаунва?

Зав 'а н күра аку хадру
Гафар, умуд кибуз гъитру:
«Увү айи мучыу хулаň
Акв йизуб ву, жарабдин - ваб...»

Расмия Аъшурбекова 1989-ни йисан Табасаран райондин Гюгърягъ гыулаш бабкан гъахъну Жулжасагъ мектебдий 11-ни класс ккубудкIну думу Дербентдин духтурвалин училищейиц урхуз хъюгъну.

Сабти щиърап мектебдий урхурамиди «Табасаран&ин нурар» газатдий чап гъапIну. Дидин къяляхъ Р. Аъшурбековайин эсерар «Дагъустан диишагъли» журналиъ чап anIури гъахъну.

ДАДА

Дада, дада, фукъан ширин
Гъарсаб яв гаф, йипа дарин!
Яв машкквракан гъархиш гъийин,
Зуз гъубхъу никк гъялал шулин?

Зу бадали алдабгъу лик
Из кІваълан гъябгъюдар, дада.
Гъийин вуйи хушбаҳт машккврик
Аъхюбсиб яв пай ка, дада.

•

Дада хъамдру веледарин
Хъана ахю пай ка машккврик.
Ваъ, дурарин тахсир вуйин,
Дадайин пай хъну пну накъвдик?

БицІи вахтна фукъан вушра
Гъизигунва узухъ зегъмет.
Дада, гъи яв машкквар дуфна,
Читниб вушра му яв къисмат.

Узу шинтакк бицІи вахтна
Фукъан вушра гъишну шулда
Ву дараҳу иишвар-йигъар
КІваин алдруб, гъайиф, дада.

Уву гъапIу гъар къацI уълин
Узуз гъялал гъапIва, дада,
Анжагъ, гъайиф, му яв йисар
Къяляхъ апIуз шулдар, дада.

Дадайин машкквриз уч духъна
Гъюрмат уьбхюз ккунир дугъан.
Дада, бахтлу дапIна узу
Узуз айивали уву.

УРЧІУБПИ МАЙ

Урчіубпи май - шадлу машквар
Гъачайчва, тебрик апіурхъа.
Ихъ абириин игитвалар
Гъаммишан ківаинди гъитхъа.

Фукъан вушра думу дявдиъ
Инсанариз зийнар гъахъну.
Гъахъи ляхнар гъадму дявдиъ
Ихъ назук юківариъ арсну.

Учіру яракъ хли гъадабгъну
Дявдиз гъушу агъзурikan
Анжагъ цібдар къяляхъ гъафну,
Духъну зийнар-ифиирикан.

Ялгъуз бабар гъитну гъулаъ,
Къяляхъ дарфи баяр гъахъну,
Айи адру сар чве хулаъ
Алчагъ дявди чахъди гъурхну.

Ифиир, амкіар ихъ абириин
Кайидар ву кіару ругар,
Улра хътрукъру чюллериин,
Тумар гъурзси, духъна накъвар.

Жуван жанаr туvu абийир
Фашистриин гъалиб гъахъну.
Пашманвалар ва шадвалар
Урчіубпи майди гъидикъну.

Гъийин гъалибвалин машквар
Гъачайчва, тебрик аптурхъа.
Тарихариъ айи ччурап.
Гъаммишан кІваин гъитурхъа.

ФУН АБЦИНАШРА, АБЦИРАДАР УЛ

Карагура, ишури, сар:
Кюмек апIин узуз, Аллагъ!
Бахтсузвали духьназа кар,
Бахт, жараб ккундарзуз валлагъ!

Бахт тувруки мугъаз аыхюб,
Анжагъ ляхнар шулдар тамам:
«Яни девлет ккунзуз сацIиб», -
Тямягъ гъабхыну касдиз аьвам...

Магъа тувру дугъаз девлет,
Хъа гъамус ккун дубхъна жараб -
Жувуан хиллан дару беркет:
«ГъацI дюн'я ча, шулза арбаб».

ГъацI дюн'я тувна чав гъапиб,
Анжагъ гъацира рази дар:
«Ча гъацI узуз, гъацIсана наслиз,
Даршиш дюн'я хам шуладар».

Тувну ашра дюн'я вари,
Иттум хъана ацIри адар:
«Йиз дюн'яйиз тай ча ари,
Гъава Аллагъ, кIюгъял мапIан».

Инсан гъамци хъуб ву гъайиф,
Чан жандикан духьна аьсси.
Чиркишнарин дапIину тяриф,
Дин-Тяльтдин духьна касиб.

Аъхю дубхъна инсандин кIул,
Гъаци вушра уъмриъ баҳтлу,
Фун абцIнашра, абцIнадар ул,
Хузайнси духъна деллу.

Гъацир касдиз герек дар баҳт,
Ясан тувундайиш девлет,
Балгуйи дюн'яйиъ чан баҳт
Аъгъюра шуй уъмрин кымат.

Къилзи шидна саб къацI уълин,
ВартIан аъхю баҳт думу ву.
Тартиб гъапIиш бистан деврин,
Аъхю девлет, ав, гъадму ву.

УЛДУБГУ ХЯД

Йишвну унчIвихъ деъну аза,
Завуъ йиз хяд абгураза.
Ягъал завук кабхъну айи
Саб хяд узуз либгурайи.
Хиял апIин, кIура хядру
Гафар умуд кивуз гъитру:
«Уву аий мучIу хулаъ
Акв йизуб ву, жарабдин - ваъ...»
Ихъ арайиъ ашра манзил,
Кьисматниин вуза рази.
Тамам гъахъундар хиялар,
Ккудукину йиз баҳтлу йигъар.
УнчIвхъан узуз гъябкю йиз хяд
Ярхлаз гъубшну ва гъабхъну яд.
Гъубшну агуз жара юрдар...
Дигиши гъахъну дидин нурап...
Фициб шуйкIан, фициб шуйкIан
Йиз гележег, яр адруган?
Накъ кьюридин гаф вуйихъ саб,
ДапIинава гъи кIвакан кабаб...
Алдумбу хяд, йипава гъаз
«Яр» гъапунва жара хядраз?
ДапIину йиз кIваз ахю тясири,
Хъасин шаклу гъапIунва сир?

САБПИ МЮГЬЮББАТ

ЙицЦийирхъуд йис ву шуран
Лап къудратлу жигъил йисар.
ФукIа адру жигъил кIваан
Гъюра таза сабпи гъискар.

Фу дубхънайкIан жигъил шураз?
Гагъсан шад ву, гагъсан - пашман
Сабаб абгуз дугъан дердназ
Читин дубхъна, адар дарман.

НивкI адар му жигъил шураз
Мухрий айи фикраихъан
Эрхна лап улар кади наз,
Читин дубхънайи умрикан.

Умрин му читин жилгъайиъ
Чан кIвазра хура халават.
Чав-чахъанра гытIибкIури,
Дуфнаки сабпи мюгьюббат.

Гъюрайи чан кIвакан гъискар
Азиятди кIваъра арсра.
Сар гъадгъукаң вуки фикрар,
Анжагъеки ккунир дяргъюра.

Нивгъарианра шула нир.
Ккуни байра багахъ хъадар,
КIваъра азият ипнайир,
Нивгъарин гъич ахир адар.

Ккуни ярин сурат кІваин
Хури, магъа деъна думу.
Инжикра хъиган умриин,
Мюгьюббат вари улдубгну.

Хъерхъри ахю жангар улар,
Фикрарра гъяра муҳриан:
«ГъапІза жан масан ккуни яр,
Къисмат увухъди дарфиган?»

Белки, гъюруки мюгьюббат
Хъана увухъна гъисс хъади,
Гъамциб вуйкІана ихъ къисмат,
Гъамкъан дердер-гъамар ади.

Гъюру, белки, сабсан ражну
КІван, чан гъисарин мялумат,
Уъру ифи гъизгъин дапІну,
Гъюдохюру читин къисмат.

Анжагъ ккун гъахъишра жаарар,
Гъушиш вазар, йисар, вахтар,
Шуран кІваълан зат гъябгъидар
Жигъил чан сабпи мюгьюббат.

КҮЮРИН РЯКЪ

Мюгъюббатну юкІвар кархъна
Кьюр жигъилин му шад йигъан.
Тамарзуди сар-сарихъна
Назук хиял гъюра гъиссан.

Бахтлуб ибшри ичв уымрин рякъ,
Цийи шадвал, цИий кюфлет.
Ишри учвуз веледар гъякъ,
Зат ккадрабхъри дердназ мюгълет.

ПИС КЫИСМАТ

Сар-сарихъан жара дұхыну,
Ихъ арайиль убчыну мюгълет.
Кьюбіб юқшар кабаб даптыну,
Имбуб ялғыз ву мюгъиоббат.

Жара дұхыну му ихъ рякъяр,
Уымри дурарап ухъуз хъяркыну.
Ккунивали му ихъ юқшып
Сар-сар хътту уымри ургну.

Ухъуз туви деврин таза,
Кьюриддира хътшыбыри,
Ялғыз узу тахсир дарза,
Пуз ву тахсир яв ву, күри.

Мугъак-тугъак тахсир кинуб,
Жара гафар лазим дар зат.
Сар-сарихъан жара гъаптыб
Вардин тахсир ву, пис кыисмат.

КЛАРУ УРГЬАЙИХЪДИ

Наши риш яв, наши жаквлар,
ЮкІвра хъайи бицІи вахтар?
Тамшир апІру бицІи дустар
Йипа наши, наши дурар?

Хъугъри амдарву махъварихъ,
БицІи вахтна вуз кидитру,
Абийрин ихтилатарихъ,
Саламатди ву хъебехъру.

Муганазган ччилси ригъдихъ,
Ергури лап ихтибарлу,
Гъамус ачухъ шулва дифрахъ,
Ургурана даршсан дердну?

Завуъ хядар агуз ккунир,
Хулан мурччаъ гъаз учийнава?
Даршсан завук ихъ хяд камдар,
Гъял апІруб яв дердна дава.

Дамагъ кайи, пагъ уткан риш!
Гюзгдій суратназ лигуйва.
Къял'ин или ярхи диш күш
Клару лакчикк жин гъапІунва.

Лавландин шаду гим йибтІур,
Гъамус мурччаъ гъаз учІнава?
Шубарихъди сюгъбат гъабхур,
Гъач клурашра, гъаз гъюрдарва?

Багъдиъ деъну шиърап дикІур,
Гъамус, йипа дурар уркънин?
Лизи гъайвниинди паччагъ
Яв шиъриан, йииа, гъергнин?

БицІирихъан ккилигур, пагъ
Гъаз ишурва? Гъафну паччагъ.
Яв ккилигу вахт гъабхъайн дар,
Йипа кубкІнин жаарин агъ?

Гъайвниинди гъафи паччагъ
Гъяркъюнзуз, йип жаарихъди!
Гъапну клуро увуз валлагъ,
Гъафну клару ургъайихъди!

* * *

Саб ражари сар уткан бали шураз
Гъапну - «Сабан махъан гъич уву гъялак
Гъамус думу ккилигурा жарабназ,
Фила шадвал кабхъруш сурех кайи кІв

- «Йиз гъянаъ, ебгури айи кІваъ жигъ
Убгурайиз цІа кабхънайси мюгьюббат».
Думу бали гъапи гафар, духъну шид,
Уъбхюрава хъайизкъан яв ахират.

Гъапну кІури «сарпир» увуз чан уъмри
Бейхабарди ккилигурава дугъаз.
Гъамкъан вазар, гъамкъан йисар яв муҳр
Бахш аптурва «сарпир» вуз гъапи бали

Йигъян-йигъян ерхъруган дугъан гафа~
Бахтлу вуйва му дюн'яийъ варитІан.
Я гъи, закур гъюруш кІури му яв яр,
Ккилигуйва бизар дарди, гъар йигъян. .

Гъапну кІури вуз «жараариз мягъяна»,
Уъбхюрава дугъаз уву дугъривал.
Гъамус думу ярхла юрдари душна,
Ярхла а, пну, шуладарвуз машатвал.

Йишван-йишван улар къяши аптурни,
Уву мукъан ккилигнү кІури дугъаз.
Йислан-йисан мюгьюббат артухъ шул
Гъюри адар я учв, ясана кагъаз.

Му яв мюгьюббатну абцІнайи муҳриъ
ГъадгъукантІан жараб адар саб фикир,
Аяжагъ гъюри адаривки му кІулиз,
Фициб шулуш ясан шулдарш яв ахир.

Уву дугъаз ккилигурни а кІури,
Дугъаз уву к.Іваиндикъана амдар.
уву гъапи гафар гъарсариз кІури,
Дугъан уъмриъ увустар цІб гъахъундар.

ККУНИРИЗ

Йигъан-йигъан булагъдихъан
ГъудучІвурва, эбхну яв кIул,
Анжагъ уву ккуни шуркан
Увуз заткъан хабар адар.

Ккиркайизкъан илдицурзу,
Къяляхъинди лигурдарва.
Рякъюбкъан ву, юкІв тамарзу
Гъялак пгулу - гъвалахъ хътарва.

Жандин юруш гъябкъюбкъан яв,
ГъапІруш узу аյжуз шулза.
Му йиз рюгъра кабхъну ялав,
Уву ккунир, кІваин хурза.

Лигурза му яв улариз:
Дурар ягъал завук кархънай
Якъин ухшар ву хядариз,
МучІу заварий атІагнай.

Ухшар вуда яв маш кюқдиз
Хиял апІин, ву уткан гъуш.
Ккуниб му умрий гъубздайиз йиз,
Узуси вуз зу ккундийиш.

ЙИЗ УЬМРИКАН

Пагъ, йиз уьмрин фукъан читин
Жилгъа гъабхъундар инхъя!
Къисматнахъан гъергуз шуйиш,
Дидхъан узу гъергидайнхъя!

Йиз уьмур ибара гъапІиш,
Кьюб дагъ вуйиз ва кьюб жилгъа.
Кьюб дагъдигъ нир дубхъна ахмиш,
Нириз рябкъруб саб ву - далда.

Сабпи жилгъа вуйиз дада -
Вартлан уьмрий багъа инсан.
Кюбпи жилгъа вуйиз далда -
Аъзиз чайрна гъардаш масан.

Кьюб жилгъайиъ дийигъназа,
Кьюбиб сабси багъа вузуэ.
ГъапІруш гъамус, айжуз вузза,
Уьмри сануб кадабгъ, кІурзуз.

Кьюб дагъдикан, кІурза сануб
Гъюз имбу йиз уьмрин диб ву.
Гизаф дерднан вузуз тмуунуб -
Накъвдик кайи йиз аба ву.

Жан йиз аба, ебхъурануз,
Му яв веледдин агъуэр?
Дугъан хиларгъян гъютІурччвуз
Гъязур духъна уьмрин цирклар.

Анжагъ тядй рябкьюрайиб
Нир дар, думу йиз уьмур ву.
Гизафдариз магълуб вуйиб,
ГъапІхъа, сарун му къисмат ву.

ГъапІза читин къисматнакан?
Уьмур цИийикIултIан гъюрдар.
ГъапІза му йиз гъам-дерднакан?
Къисматнахъан гъергуз шулдар.

ГЫОЛИН ГЫИРАГЬ ВА ЛЮТКЕ

Гыолин гыирагъдихъ лицури,
Дерназ дава агураза.
Дидлан улра илбицури,
Фикрари штуз гъахуразу.

Саб фила-вуш гыолин гыирагъ,
Лютке дибгъну, дабалгнайи.
КкатЛабхъну чан хал ва ужагъ,
Хъана гыолиз гъябгъюрайи.

Лютке, тина-тина гъябгъбахъ,
НукътЛатЛанна бицли шула.
УкIу гыолин аэршназ либгбахъ
Гыирагъдин дерд артухъ шула.

Гыоли гатЛахъурайи лепийир
Гыирагъдийин нийгъар шула.
Хъади лепийир, нивгъарин сир,
Хъана люткейихъди хъергра.

Лютке хъана шула эркин,
Гъяркъган чахъ рузурай нийгъар,
Гъябгъюра лап гыолиз дерин,
Гыирагъдикан вижна кадар.

Гыолин гыирагъдик люткейин
Кабсайи юкIв лап яманди.
Лютке ккебкрайган лепейи,
Гыирагъдин юкIв ккабхъу, тяди.

Лютке гъамус бахтсуз дубхъна,
Аъхю гимиихъ гъабхъну а, кIур,
Гъябкъси, чпин гъирагъдиз дуфну,
Рягъимсузди ктипура, кIур.

Дидиз кIваин дубхъна гъамус
Чав ялтагъвал гъапIу гъирагъ.
Начра дарди хъана ягъсуз
Гъюра, хъади гъиссан ярагъ.

Анжагъ гъамус гъябкъну дидиз
Дабалгнайи уткан гъирагъ.
Гъябкъю жара лютке дидиз,
Шад мюгьюббат ва хал ужагъ.

ЮкIв хъа кIури му гъирагъдихъ,
Дидиз сарун рягъим адар.
Мягърум хъну пну думу ярихъ,
Увуз айиб зегъертIан дар.

Саб сяльтди улихънаси,
Фикрари штуз гъурхнийзу.
Дифар гъючIви сикин нивкIси,
Нивгъар ади хъергнийзу.

Гъавриъ ахъуб нивгъ ай шиърин
Читин дар, баб, фикир апIин.
Лютке фуж-вуш, гъирагъ шилин,
Суал хъидип, дарда читин.

Йиз юкIв дубгну, гъебгри айиб
Лютке уву вуйва, ккуяир.

Начра, гучIра гъибтну айиб
Вуйза гъирагъ, вухъ хъебгнайи.

Гъи ккудубкIу нивгъ гъабхъну йиз,
Гъюлиз лигзфи алдабхъу.
Увухъ ишру йигъ хъимдариz,
Сарун йиз нивгъар хъууркъну.

By саризра гъясбикк ккамдар,
Яв ккуни риш гъергну увхъан.
Гъамус ккун хъну пну, шулдар,
Узухъна вуз гъюз, гъапIунва къан.

Гъамус узуз азуз жаарар,
Дабалгнайи уьмур гюрчег.
Гъушну думугандин дердер,
Бахтлу гъабхъну йиз гележег.

ГЫЙТ, БАЛАДАР

Ккилигунза вуз швнуд-сад йис,
Мижра кивну мюгьюббатнак,
Гъушу нивгъар ва щвнуд-сад йишв,
Зяя духыну, карсну йиз кІвак.

Дугъриди вуз ккилигнийза,
Фикриъ вузтІан йишв адарди,
Хядаризра зу гъапнийза,
Уьмур дариз ву адарди.

Уву, валлагъ, гъапи гафар,
Гъархуз узхъан хъундарзухъан.
Анжагъ уву гъапи шиърар,
Ухди гъушну шулив кІваан.

Гъит, баладар, ккилигунза
Сар увуз яр, эбхнайиз кІул.
Фукъан вушра зу гъишуунза,
КІури, белки, къисмат вушул.

Гъамкъан вахтна ккилигну вуз,
КІваин ихтибарлу гъахъунза.
Гъамус жаарар айиб увуз
Якъинди гъавриъ ахъунза.

Гъит, баладар а пну жаарар,
Ибшричвуз кьюриддизра баҳт.
Къисмат гъамциб гъабхъну йиз яр -
КІваин зиянсиб мюгьюббат.

ВАХТНАН КУЧАЛ

Бажаранвал имдарзу гъи,
Филадизкъан аьгъ апIуза.
КIвакра кивну уьзур гъагъи,
Филадизкъан ккилигуза.

Кьюд йисанра ккилигну вуз,
Гъамускъана гъафундарва?
Хабаркъана увкан узуз.
Йина, гъапIуз хъдапIундарва?

Фици учIвнуш му йиз уьмриъ,
Гъаци дид'ан удучIвунва.
Гъамциб жикъи вуй манзилиъ
Йиз юкIв убгузра хъуркъунва.

Йиз уьмурра гъябгъюрайиз,
Гъамкъан увуз ккилигурни.
Дердер артухъ шули айиз,
КIваин зиян таза шули.

ЯЛГЬУЗВАЛ

Гъи, ккуни яр, дапІназу ис,
Гъариб йиз кіул - дердер азуз.
Дуфна магъа садсана йис,
Ялгъувал къисмат дапІназуз.

Му уьмрий гъи деллу вуза,
Дулажанагъ чур дубхънайиз.
Яв манишнахъ мягърум вуза,
Ялгъуз уьмур дар дубхъназуз.

Йиз табариъ ифи амдар,
Хъа улариъ нивгъ амдализ,
Пагъ, фукъан ву му йиз дердер,
Ялгъувалкан юкІв кадабтІнлиз.

Му йиз уьмрий шадвал амдар,
Кур гъашниз улар, ибар - кар.
Йиз дердериз аххир адар,
Ялгъуз уьмур гъабхънийиз дар.

* * *

Дюн'яйин фу кIакIнахъ хъашра,
Фу ляхниин машгъул вушра,
Жарадарин багахъ хъашра,
Фикрап сар увкантIан дариз.

Рякъюрашра фукъан дердер,
Йигъну -ригъар, ясан мархъар,
Йишвну - хядар ясан дифар,
Фикрап сар увкантIан дариз.

Уьбхюраза кIваь яв сурат,
Жаариз гъахънушра къисмат.
Анжагъ уву вува йиз баҳт,
Фикрап сар увкантIан дариз.

Мюгъюббатну юкIв абцIнайиз,
Гъисс гъапIхъанмина кIваз, уьмриз.
Рякъюрухъан йиз улариз,
Фикрап сар увкантIан дариз.

ГЬЕРХИШ УВХЬАН

Гьерхиш увхъан, набвш, риш, яв мюгьюббат
Ківье кабхънайиз, йип, ккуни балин сурат.
Рякъюз шулдарш, адарш сарун вуз чара;
Дугъхъан зухъна, а, йип, лап ахю ара.

Гьерхиш,fila гъюру хъади магариш
Мегъел багъдьи хъубкъну адар, йип,
мишмиш,
Гъарай апIиа гъерх, ккуни бай аш наан
Наан гъушнуш, хъапIиу яв тIубахъ тIублан

Гьерхиш гъаз ккебгърадарва
яв хал-хизан,
Йип, ккунирихъ убхури аза азан
Жилилан гъебгдар дустар ич мюгьюббат
Умрихъ хъами ахир адру ахират.

КУЧIЛАР ГЪАПИУ БАЛИЗ

Мукъан йисар кIваъ ади ву,
Шуран фукъан йисар гъушну.
Думу гъапIруш айжуз дапIиу,
Дугъаз гъябкъюб рябкъривуз, бай.

Хъабхъну дугъахъ мукъандин ул,
Швнурсаризра гъахъну къабул,
Ккилигну вуз, эхну чан кIул,
Думу къобси ургрива, бай.

УкIу завуъ, яв бахш гъапIу,
Сабкъана хяд адар дубхъну,
Гъамкъан думу бахтсуз гъапIу
Цигъ гъяхъну, ургрива, я бай.

- «Гъахъну кIури узуз къабул,
Хъайда дугъан жаарихъ ул».
Ужуз апIбан аймалдар сул,
Шуран агъар куркIривук, бай.

Уву кучIлар гъалIу шубар,
Ва дурагин гъургу юкIвар,
Гъадрагилан гъушу нивгъар,
Ківье зийнарси арсрияв, бай.

ГИЛЛИ

Сасдар ксарин учIвру гафар
Дар духъназуз гили, кушв-кушв,
Му яв багахь альхъру улар -
Ву хъадруган, ярхиб ву ушв.

Вуза кIури яв дугъри дуст,
Сасдари ву тувра масу.
Яв уларра, хъуз гъитри суст,
Улупура, фуж вуш асул.

Ичв хизандиъ ай гъял, бабат
Абгур йигъян яв кIавъ айиб.
Кидибт кIура гъисс мюгьюббат,
Антағъ дагъдиъ дабгъуз айиб.

Имиш кепег, дараpIди сарф,
Уву герек вуш чан дердназ,
Мелз ктатури апIур саб гаф,
Анжагъ хъасин лиг яв гъялназ.

Му яв багахь йигъян-йигъян
Арабгур юкIв, гъабхур сюгъбат.
Жинди гафнак жини бюгътан,
АлапIура агъзур нянат.

Ухди-къанди мицир касдин
Гъиба-кучIлиз аххир гъибди.
Мициб пис юкIв ай гунагъкин
Гъубхъу ифи гъярам хъибди.

Амма, гъяифки, ихъ ариъ
Гъамцдар касар гизаф шулу.
Жувкан гили абхъган мухриъ,
Аку дюн'я мучбу шулу.

Эй, инсан, апин гъяракат,
Уж'вал къаст апин, йип валлагъ
Писвалариз маплан ният,
Ківаз лигну, туврур ву Аллагъ.

Му яв кыйин али гъагъар
Мюгьюббатнан ву яв агъар.
Ківаълан гъаъ, риш, му яв бахтнан
Манзил жикъиб ву, ківаълан.

Жара шурахъди ву сюгъбат,
Рякъюрануз? Яв мюгьюббат
Ківаълан гъапI, риш, маҳъан гъариб,
Гъадмабгъан кіул'ина айиб.

Ківаълан гъапI мюгьюббат йитим,
Фикрап маплан, сабур аплин,
Яв ккунириз ккундар яв шил,
Думу балихъ маҳъан сефил.

Ківаин ал пну дерднан дагълар,
Мишан, риш, марцд аплин нивгъар.
Ківаълан гъаъ жаарин ву бахт,
Гъубшу уымрин яв шаду ваҳт.

Ув'ин юкIв улубкънайи бай
Думу дар, жаарар ву яв тай.
Ківаълан гъаъ, риш, маллан дердер,
Гъюз аидар ву шад йигъар.

Фикир аплин гъюрубдикан,
Яв хизанар веледаркан,
Анжагъ гъапI ківаълан мюгьюббат,
Гъубшну сарун дерд-хажалат.

АЬХЮ ШАДВАЛ

Ришвуз заткъан даршули, духыну гъаллаш,
УрчIвуб вазли фун иццури, вуйси шарш.

Иштагъ дарди, ктарди фуник шурна, аш,
Велед рякъюз ккилигубра баҳт дарин?

Сабпи ражну велед бабкан гъахъиган,
улубкънушра бабаз аьзият фукъан,
Зяиф вушра, чан веледдин маш гъябкъган,
Бабаз мутIан йип аьхю шадвал шулин?

Ярхи йишвди дараҳди алшра шинт'ин,
Думу иццуру вахтна алди нивгъ ул'ин.
Амма сабпи силиб гъябкъган нагриин,
Бабаз мутIан йип аьхю шадвал шулин?

Тамшир киршган бицIирик, сабпи ражар,
«Аба», «баб», «узу», «уву» - кIуру гафар,
Дупну, сабпи ражну гъиришвган, кIвантIар,
Бабаз мутIан йип аьхю шадвал шулин?

Сабан велед чвзфхуз хъюгъру къамкълиин,
Хъасин думу гъяркъган, гъягъюри ликтIин,
Ва дугъан инчI кайи улар, шадвалин,
Рякъюб бабаз йип аьхю шадвал дарин?

Сабпи ражари мектебдиз гъушиган,
«А» ва «В», цIарап кауз дубгъиган,
Хъуб дивнузуз, кIури, хулаз гъюруган,
Бабаз мутIан йип аьхю шадвал шулин?

Багъри велед бицІивал'ан удучІвган,
ЮкІв улубкъу, чан уъмриз тай гъагиган,
Сумчир дапІну чан хал-хизан ккебгъиган
Базаз мутІан йип аъхю шадвал шулин?

Къабивалин уъзри дапІнашра кабаб,
Чаканси, чан веледдикан хъиган баб,
Сабпи ражну абццган бицІи худлиз хаб
Базаз мутІан йип аъхю шадвал шулин?

ККУНДУЗУЗ, ЙИП, ЯР

Назукди ебгурай кІваин
Гъийин йигъан мапІан зиян.
Гъит мюгьюббат ибшири аяян,
Ккундузуз, йип, яр, ккундузуз.

Пагъ, шириң сес айиб ву даф,
МутІан кьюбди меәл яв гаф.
Къял мивана, апІин инсаф,
Ккундузуз, йип, яр, ккундузуз.

Дубхъну ккундуш яв гъял эркин,
УдучІв ккунир, иишв ву сикин,
Мюгьюббат йиз шула гъизгъин,
Ккундузуз, йип, яр, ккундузуз.

УдучІв чIатна апIуз сюгъбат,
Ккуни шуркан ккебгъ ихтилат,
Бахш даршра зуз яв мюгьюббат,
Ккундузуз, йип, яр, ккундузуз.

Ебхурануз йиз кІван фигъан,
Мургана зу йигъан-йигъан,
ЮкІв ануъ вуъ, даршсана гъван,
Ккундузуз, йип, яр, ккундузуз.

Мюгьюббатнан вуза, йип, лукI
Эй, инсафсуз, адарнуъ юкІв?!

КкудубкIру саб метлеб йиз гъубкI,
Ккундузуз, йип, яр, ккундузуз.

Яв гъиссаркан азуз хабар,
Жаариз гъаз кIурава яр?
Арцд ккуни яр узуз хабар,
Ккундузуз, йип, яр, ккундузуз.

ДАДАЙИН ДАРСАР

Гъаз пашманди лигурава гъи, дада,
Му **ЯВ** шуран шадвал айи улариз?
ЧIянь, дада, гъивунва узуз ранда,
Шуру фикир тувну му яв дарсариз.

Ягъал мапIан, миннат вуйиз, му яв сес,
Думу сеснакк жин мапIана ккунивал.
Зириng гъевес кади хъадабгъ яв нефес,
Яв дарс кIваь а, алабхъидар читинвал.

Уву туvu гъар дарс, ясан насиgъят,
Фикир мапIан, шуран кIваьлан душнадар.
Пашман мапIан, алIин яв юкIв саламат,
Веледдиз яв аylхъру улартIан ккундар.

Зу бадали му дюн'яйиъ яшамиш
Шулайиb зуз, гизаф ужи аygъязуз.
Гъийин йигъан яв дарсар кIваьлан гъаиш,
Закур нянат гъюрубра хабар азуз.

Фикир мапIан, велед ву кIури баxтсуз,
Уву гъвалахъ хъайиb дугъан баxт дарин,
Зу бадали яв жан ккидипну пулсуз,
Уву гъапIу шириn гаf кIваьлан гъярин?!

Ву уз'ина хил запIруган, хъжагърган,
Фукъан вушра думуган гиран шуйзуз.
Анжагъ сацIиб вахтар кечмиш гъахъиган,
Яв дарсарин къадри хъуз хъбгъну узуз.

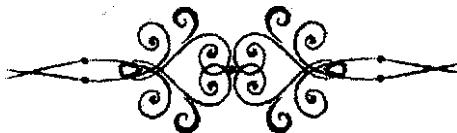

Ярхлаанси нур туврааси
бицли хяд,
Йизуб вува, аягъязуз,
ийиз уьмрин баҳт.
Гъач ийботлурхъа ихъ
арайш гъадми гъяд,
Жил'ин шулдариш, завуъ
ккабалгурхъа баҳт.

Жамбулат Гъябиров 1983-ти йисан Хив райондин Лика гъулаъ бабкан гъахъну.

2001-ти йисан мектеб ккубудкъу думу ДГУ-йин кулътурайин факулътетдиъ актерарин отделениеиъ урхуз хъюгъну. Думу ккудубку Ж. Гъябиров табасаран драмтеатриъ лихуз хъюгъну ва гъамусра гъадубишвай лихура.

Дугъан сабти шиърар 1998-ти йисан «Пази» лсурналиъ чап гъапIний. Дицхъантина дугъан эсерар «Табасарандин нураг» газетдиъ ва «Дагъустан дишагъли» журналиъ чап anIури гъахъну.

* * *

Гъаз ухъуз мукъан даккунди ву душман?
Душман кIуру гафра кмиди дархъуз хуш.
Думу гафну кIваин хурухъуз гъарган
Дугъан сурат, юкIв вухъуз душмнин нахуш.

Гъаз ухъуз мукъан даккунди ву душман?
Гъадмукъанди чуруб вуйкIан юкIв дугъан?
Гъаз ухъуз фикир апIурдар дутъкан зат,
Адарди даршул дутъаз айир гъюрмат.

Адарди даршул думу ккуни инсан,
Дарди даршул думу шлянкIа кIваз масан.
Адарди дар, дугъазра дуст вафалу,
Дугъан улариъ вуйир вартIан гъякълу.

ВартIан гъякълу ву думу кIваз дадайн,
Яв душман вуш, чирагъ ву думу касдин.
Яв душман вуш, ву думу ккуни гъардаш
ВицIи чуччун, игит вуйир лап дирбаш.

Дар думу кас имбудартIан бегъемсуз,
Дар думу касра имбудартIан айкуз.
Йипай узуз, йипай дици вуйиган,
Гъаз ухъуз мукъан даккунди ву душман?

ДУСТРАЗ КАГЬАЗ

Йиз гирами дуст, увуз мани салам
ГъапIри аза узу яв ватандихъан.
Фици вува? Фици вуяв уьмрин сам?
Хил алдабгъа узлан, гъабхъну дупну къан

Сабурсуз ваҳт ккибиргъури а чархси
Дидин гъяракатнахъ хъуркъузра шули
Му дюн'айиъ лихурашра жвув арфси
Йиччвун тIяаль фицикIа ушвнiz гъюрдар

Мутанайизси дардн гъамус ухълан
Аъхю уьмри чан яркъу хаб алдабгъну
Набалугъ хияларин чуру майдан,
Ухъузра аьгъдарди, дуст, гъатху гъабхъну

Хъа учура ужу вуча, ачуз ригъ,
«Фу вухъа ич, гъипIу уъл ва гъубшу
Гъар жюрейин ерхъури шулчуз хабрап
Аъхю уьмрин жвилли ляхнар ккудуркIадар

Хъа амма, дуст, уву зат фикир мапIан
Духъна дупну узкан уьмриъ айрзачи
АпIурахъа ухъуз аьгъдарди ялхъван
Хъа уьмур ву мяракайиъ зурначи.

Ваъ, му дюн'я ккебгъну айиб дар узлан,
Аъгъязуз, ккудубкIрубра даруб уз'иди.
Узхъан шлу уж'вал туври му йиз хиллан,
ЯСикъи умрин гъякъ гъибтурза кIваинди.

Йиз хил гъачIабккурза, дупну ассалам,
Аьдат вудй ваъ, инсанвал ву дупну,
Инсанвали уьбхюри а гъи аylам,
Инсанвал гъарган ифдик дубхъну ккунду.

Йиз хил гъачIабккурза апIуз пну кюmek,
Читинвалий ахънайи касдин багахъ.
Йиз хил гъачIабккурза, хъа гъабхбиш герек,
Гъялал ибшири удукъиш уз'ан нагагъ.

Йиз хил тувуз ккундузуз бицIирихъна,
Сабпи гамар алдагъурайи умрий.
Ахю «зегъмет» зигурайи дугъазра,
Ягъур дубхъну ккундузуз гележегдий.

Йиз хил тувуз ккундузуз дадайихъна,
Гысс апIруси дугъан хилин манишин.
Къамкъариин кIул дивну сабансана,
Йиз умрин гъарсаб герен апIуз кIваин.

Йиз хил ишлетмиш апIурза сюгъбатнаъ,
Йиз хиялар, йиз кIван гысс апIуз ачмиш.
Хъебехънайи касдин шулза гъаразнаъ,
Дугъаз гъюрмат уьбхюз шулза чалишмиш.

Йиз хил тувуз ккундузуз ккунирихъна;
Хиларси, юкІварра мани шлуганси.
Гъич саб вахтнара дарапІди зат багъна.
Сар-сарин гъадри ади гъузруганси.

Тувуз ккундарзуз йиз хил гъич сабанра
Эгер хил улуп, к'урайир вуш фалчи.
Тямягънаъ ул ипну ккундар узуза
Хил гъачІабккуз, духъну уьмриъ т'алабчи

Хабарсузди гъяра уьмур ихъ улхъан,
Анжагъ гъюрмат ву гъубзрайиб, сар-сарин
Ваъ, му дюн'я ккебгъну айиб дар узлан
Аьгъязуз, ккудубк'урира дар уз'ин. .

Хъанара дуфназа, гъюл,
Чара адрур увухъна.
Илбицну йиэ уъмрин хул
Узуз аygъдру йишвахъна.
Гъаз уву, гъюл, гъерхдарва
Фу вуш йиз кIван дерди, гъам?
Дарш узусдар яв багхъан
Зат шули адарин кам?
ГъапIуз яв цIухи лепийр
Гъюра тюнтди багахъна?
Аygъявуз, гъюл, йиз кIван сир,
Аygъявуз, гъюл, йиз багъна.
Гъаз алдабгъу ликрин шил
КtIубшвуз апIурва чара?
Йиз нивgъарик кайи къил
МапIана увхъан жара.

Пагъ, закъум юкІв,
ФукІа гъубздарда кІваин.
Диву къалам алдар накъ
Али иишв'ин.
Амма кІулиз
Дуфну а зурба шиир,
Гъибтдар диди апІуз
Гъич жара фикир.
Дар къалам рюгъ,
Дар ясана думу руб.
Аъгъдар набшиш.
Гъубхний думу, дарш, къайру.
Ккадар марфкІикк,
Ккадар я халачийикк,
Амдар къалам,
Дарш, ликар ккиршнин дидикк.
Пагъ, закъум юкІв,
ФукІа гъубздарда кІваин,
Бихъайиз му,
Гъебгну «хъабдІнайи» шиир.
Духъну сикин,
Деиган узу хъасин,
Магъа къалам -
Пенжгин жибдиъ
Дубхъна жинI

ЙИЗ УЬМРИН ХЯД

Ярхлаь ава кІваз ккуни кас, гъи узх
Бедбахтвалиъ абхъну айиз зяиф юкІв
Хъана фикрап гъюра кІулиз сар увк
Ялгъуз уьмрий духъну азу гъиссан .

Агъзраг'индин хядар али мучІу зав,
Яв гъаншариъ деъназа сарди ахъли.
Яш гъабхъунушра, гъабхъундар апІуз битав
Узхъан йиз юкІв, фагъумдиан, жан

Ярхлаанси нур туврайи бицІи хяд,
Йизуб вува, аygъязуз, йиз уьмрин баҳт
Гъач йибтIурхъа ихъ арайиъ гъадми гъяд
Жил'ин шулдарш, завуъ ккабалгурхъа баҳт

Ваъ, гучI ктарзуз, ярхлаь а дупну уву
Ваъ, гучI ктарзуз, ву дупну уву бицI
Йиз хусуси хяд, кІваълан гъархдар
Аygъязуз гъарган уву кІул'ин алиб.

Дивурза узу гафарикан гюмбет,
Ва дидиз ухшар вуйи
Гюмбет шулдар,
Вари апIурза дидиъ
Йиз кIван девлет,
шлуганси думу узуз
умрин мадар.
Гъамусмиди хъюгъюрза
Дидихъ узу.
Чиви гафаркан,
Чиви инсанарииз,
Йиз кIван мурадар
Вари ашкар дапIну, улупурза
Аьгью ибшри гъарсариз.
Аьгью ибшри, адруб йиз кIваъ
Пис ният,
Аьгью ибшри, вуйиб гъарсариз
ЮкIв шад.
Рябкъри йиз кIваъ
Адруб я кIан, ясан кIул,
Рябкъри дурализ
Гъаних даруб йиз ул.
Рябкъри читин вахтна
Тувну ккуниб хил,
Дерднакк ккайи касдиз
Шлуганси рягъят.
Аьгью ибшри, ккуруб вуйиб
Уьмрин тIил,
Нагагъ гъахьиш лакI,
Инсан шулу баят.

Дивурза узу
гафарикан гюмбет,
Дарибшири дидкаи
гъич саризра гиран.
Вари апIурза дидиъ
йиз кIван девлет,
ТIалаб дариз
апIинай дупну икрам.

Уъру кюйир,
хяд ва цIа...
Накъвдин гъван
ччуурап кайи.
КIулихъ гъар
дубхънай гъяцIал,
аъхиримжи кIаж али.
Убгъура мархъ.
Хъивна миkI.
тПубччура тек кIаж.
Анжагъ сар деъна
накъвдихъ, -
сар,
хъа гъвандикк - варж.
Алдатура
гъвандилан
назук, къаби хил,
нивгъ ис шула
гарцIилилан,
гукIинди ву ил.
Ва текрар
апIури а:
"Ииз бай,
аъзиз бай...
Дуфназавухъна хъана,
кIваъ ади гъарай".
ДапIну кIул ис,
ккеbgънийи
чан ялгъуз сюгъбат
гележегдин

Йигъкан
ва - фувуш
къисмат...
Гъаз думу,
хъа узу ваъ.
Дийигъну а яв гъвалахъ?
Яв улариз лигурा
Ва явашди айлхъюра.
Гъаз хъа кюкйир
Яв хабахъ?
Гъаз хъебехънава
Дугъахъ?
Ипва фигъан му йиз кІваъ,
Дупну узуз -
Ккундар, ваъ.

ДАДАЙИННА БАЛИН СЮГЪБАТ

Хъебехъ, дада, йиз гафнахъ,
КІурзавуз йиз сир ибахъ.

Дада: Хъебехъназа йип йиз бай!..

Бай: Аг, дада, зуз уьмрин тай.

Дада: Жан бай, гъапIунва юкIв шад,
Гъадму ву йиз кIван мурад.
Жаналмиди ккундузуз.
Йиз худлар хабахъ тIауз.

Бай: Амма, дада, аygъдарзуз,
Кадагъ кIурва уву фуж?

Дада: Хъебехъ, бай, махъан гъалак,
Мина гъач, деъ йиз гъалахъ.
Увкан айиб дарапIуз,
Сифте дубгъ - ляхин апIуз.

Бай: Ляхин? Фу?

Дада: Хъебехъ уву.

Дада: Сифте дубгъ, бай, убшвуз хяр,
Хъасин, гъадатIуз гакIвлар.
Малар - марчварихъ гъягъюз.
Гъадмура дубгъа увуз.
Хъасин, марцц алIуз панзар,

ИчIикну гъит ихъ икрап.
Халачи убх, ургъ атIинар.
Дубгъ увуз урччуз палтар.
Аьгью апIин убжуз уъл,
Вахтниинди йив мургул,
Мардциди гъибт мушв ва тушв.

Бай: Вуш гъаз ву йиз духну швушв?

*

Гъарган ккунийкана уьмриъ жигъилвал,
Жуваз ккуни дустарра багъахъ хъади.
дъгъдарди фициб вуш уьмриъ юргъунвал,
Марцди хиялар - ачухъ кІваъ ади.

Доарцци хиялар кІваъ дидиснай йиз дуст,
Дллагъ кюмек ишри алІуз юрутмиш.
Саб вахтнара махъан уву уьмриъ суст,
Уьмур гъаци гъябгъюр, фици ву хъапІиш.

Фукъан чара гъапІишра алахъуру
Нирси жабгъурайи уьмриъ гъайгъушнар.
Аygъязуз хил гъачІабккруб узуз дустру,
Дустарин, гъарган, ализ ихтибар.

Марцци хиялар кІваъ дидиснай йиз дуст,
Аллагъ кюмек ишри алІуз юрутмиш.
Саб вахтнара махъан уву уьмриъ суст,
Уьмур гъаци гъябгъюр, фици ву хъапІиш.

Папрус вуза узу яв хилий аиि,
Яваш - яваш бицли шулайи зигбахъ.
Ранг кайи кІвантІариин шил гъибртрайи
Зяиф шулазу сессузди яв гъвалахъ.

Рюкъ ву гъисс, уву тІубу ктабхурайи
Кум - кІван ялав, тІибхурайи кади нач
Рюкъ вуза, яр, кум вуза, яр, гъебграйи
Хъя яв кІвакан дубхыну ккундийуз рюкъяч

* * *

Узуз даккни касди дапІна узу ккун,
Йиз юкІв уягъ дараپІур чав сабанра.
Пис мюгьюббатну ккун апІуз гъибрту къун
Къун ву кІури хиял айиз зу гъичра.

Даккнир гъапи вахтна фикир мапІана
Узуз думу душман ву дупну марцци.
Шлуб дар гужназ ккун апІуз, хил алдабгъай
Шулдарзухъан ккун апІуз кас кІваз дарцци

ИлтІибкІурайи дюн'яйин гъарган сар;
Шулдарки гъяким, гъациб ву къанун
Пис мюгьюббатну сикинди гъитрадар
Узу даккни кас дапІназа гъаз-вуш ккун.

Йивури адарза тягъна,
Кипрадарза увук тахсир.
Фикир маплан дариз багъна
Абгурайиб гъитибкіуз сир.

Йивури адарза тягъна,
Алдар кіури узу ківаин.
Тахсир кипрадарза хъана,
Улубкундарш яв юків уз'ин.

Амма, йиз дарпи дюз гъюрдар,
Фици вушра, вуз чухсагъул.
Баркаллагъдиз къадар адар,
Ктабгъиган узу адру хул.

Чухсагъул ккун апібаз жаарар,
Чухсагъул дадназ гафарин.
Хъана йиз ччвур апібаз тбқрар,
Жаарарин ччвур алди ківаин.

Хил алдабгъя узлан хъана,
Хил алдабгъ ківаз тувнуш тясир.
Кипрадарза увук тягъна,
Кипуз шулдар увук тахсир.

Бахтнан нефес
Гъюра гъар терефнахъав,
Гъадму баҳттан
Адар ухъуз баҳт заан.

Эй, умрин баҳт,
Фукъан вува ву назук,
Гъарсар инсан
Хъергну а гъаз-вуш увухъ.
Аъгъдарди гъич
Баҳт дийибгънайиб улихъ,
Ккилигурни,
Фила кучруш чак хили.
Баҳт даринхъа,
Ахсрарин нур гвачИиндин?!
Баҳт даринхъа,
Сес ебхъуб бүлбюл жакълин?!
Баҳт дарин
Аъгъю хъуб гъисс мюгъуббатн
Думутланна айин ухъуз
Баҳт заан?!
Баҳт дарин
Рябкъюб адабшвнай гъизилгюл,
Багъдиъ беъер,
Чюлиъ ризкъ,
Суфрайихъ уъл.
Баҳт дарин
Убхъруган гъабгъу
Булгъин шид,
ГвачИиндин чиг,
Нур туврайи гизаф шит.
Баҳт даринхъа
Ръузуб вуди саламат,
Ківаин гъибтуб
Фу вуш гъюрмат, аъдалат.

Актер вуза узу уымрин сягънай'ин,
Уйнамиш апIури роль, асас дару
Кыисмат, кIуру, режиссерийиз къял'ин
Илипна гъагъ, зат йиз зигъмиз хас дару

Гъабхураза шиклиан шиклиз сюгъбат
Йиз юлдашарра шуладар уз'ин рази.
КIура узуз дюзиб дар гъи яв гьюжат,
Тамам апIин вазифа ув'ин али.

Набши «Суфлер-вахт» - гъаз кIурадар диidi
Фуну йишв'ин дупну ккундуш му гафар
Улдугназу декорацийирigъ, варди
КIура узуз, сягъна затра яв йишв дар.

Белки вушул, апIарза, уьмур, гьюжат
Чиянь вузуз кьисмат, уву саб гаф пуб
Уымрин сягъна хъябъяна,
гъапний «антракт»
Хъа спектаклиз кьисматну дивунзуз кьюб

Гъургъушмин тки
КІвахъан гъярябхну гъубшган,
ГъакІундаршра,
Уъмриин тАагъма гъибтру.
Яв кІван гъарай
Гъвалахъ хъади, деребхъган,
Ціухи кІулиз фу жюре
Фикрап гъюру.
Сарна сарди айи вахт ву.
Чюлин къял.
Ерхъурайдар - анжагъ,
Гюлиир «мяълиир».
Бизарвал'ан,
Дуфну ашра хуйин гъял,
НивкІуз гъярин
Деъну гъвалахъ аъжалин.
Анжагъ магъа
Улар хъяркъра чиб-чиплан,
Шубуд йигъди
УълчІюкъну адрудар гъич.
Гъахъи дердер
Явашди гъяра кІваълан,
Хъубкайиз багахъна
Душмунарин лиж...
Ширин нивкІувъ
Рякъюра багъри дагълар,
Арфарин сес,
Кюди ккаънайи хярап.
Ширин нивкІувъ
Рякъюра гюрчег кІалбар,

Ишуз ккунди
Нивгъари ацІнай улар.
Аьхиримжи ражну
ГъачІабккну чан хил,
Тувра увухъна
Аьхю дару кагъаз,
Жин апІури чан нивкъар
ПшипІну шалин,
Фу-вш пуз ккунди,
Дийигъну а къаназ.
Аьхир магъа
Адахъну дугъ'ан гафар.
Хъархъну хабахъ,
Жин апІурадар нивгъар.
Ва кIури а:
«Ккилигурза,
Анжагъ гъач,
Гъурукъубси, узуз гаф ча
БикIуз кIаж»...
Сабпну хъиргу.
ГъутIубкIну сабсан снаряд...
Нубатнан тки
Ківахъан гъярябхну гъубшну...
Шли-вш гъапну:
«Гъялак йихъай дивуз гъяд,
Гъалибвалихъна.
Гъамус ихъ нубат ву»..

Ахсарин нур,
ахсарин ниль
йиз фикриъ а,
хъа узу,
хиял апIин,
адар амриъ,
пис фикрари
гъюрхназу.
Гъялак вуза,
жаргъураза,
ккудубгъюрадар
йиз рякъ.
Аку хиялнахъ
хъергназа,
аыгъдарди гъюруш
къяляхъ,
Вари илдицура
узлан,
хиял апIин,
ву кум, диф,
адабхъган
пучIу гаф уз'ан,
текрап шула
гаф зииф.
Анжагъ йиз юкIв
абхъна къефсиъ,
адар дииз
ачухъ рякъ.

саб дупну
гъабшиси амси,
хъадабкну
хиял къяляхъ...

СУНАХАНУМ

гъяжикъурбанова

Йиз гюрчег Табаристан!

Клаж вуз, увү - йиз тан.

Йиз къеван дарман, асул, жсан -

Дагъустан балгру мержсан.

*Сунаханум Гъяжикъурбанова 1968-ти
йисан Табасаран райондин ТинитI гъулаъ
бабкан гтъахъну. Гъулан мектеб ккудубкIган,
думу йимшишар гъясил апIру заводдий лихуз
хъюгъну.*

*1993-тийисан ДГУ-ийн филфакдий
учIвну ва думу ккудубкIган ТинитI гъулан
мектебдий мялимди лихуз хъюгъну.
Хизан Дербентдиз кючмиш гъахъиган,
шагърин мехтебдий урус чалнан мялимди
лихуз хъюгъну. Гъамусяаът Дербентдин
педколледждий табасаран чалнан мялимди
лихура.*

*Шиърап дикIури хайлин вахт
гъубшинушра, литературайин сягънайшина
чан эсрар сабти раЖсари адагъура.*

* * *

Ивну йишван мухриъ маш,
ЙицЛимиржид вуйси яш,
Хъабхъну кЦулихъ назнази,
Дабалгна назук ихъ жил.

Лакчин къялъ цИийи ваз,
Гъвалахъ хядар варцIа-варцI,
Лишан кипнай риш жигъил
Дабалгна назук ихъ жил.

ГвачIини хъабхъру шал жара,
Гъирагъ хъай жангар хара,
Ахсрарин акв гарцIларик -
Дабалгна назук ихъ жил.

* * *

Дюн'яйиъ а гизаф гъванар,
Балгру сиргъйир ва т'убланар.
Гъар жюрейин ву рангарин,
Гъар жюрейин къиматарин.

Алмаз, учвуз альгъячвузки,
Ву варитан ижмиб, мархшиб.
Гъаддиз лигну, вушул, белки,
Багъа къимат дидин дици.

Дюн'яйиъ а гизаф юк'вар,
Балгру инсанарин жанар.
Гъар жюрейин ниятарин,
Гъар жюрейин гъяркатарин,

Альгъячвузки, юк'вар марцци
Духьну а дюн'яйиъ лап ц'иб,
Гъаддиз дубхьну ашул дюн'я
Пис, эдебсуз, дадсуз, саягъ.

* * *

Гъарган ригъди мани ап'дар,
Альмира шул хъадар, къюрдар
Гъи йивураш машназ пис мик'и,
Закур улубкъур махъсиб нив'и.

Вуйизки юк'ив лап архаин,
Шулдарза сар'инра хаин,
Учв узут'ан уччвур вушра,
Учв гъизилин айт'и ашра.

Дубгъундарза ап'уз куч'лар,
Ва кадарзук сулан альмлар.
Йиз к'иваъ айб-айиз машнаъ,
Гъавриъ ахърубси йиз дишла.

Шюкюр ибшири сар Аллагъдиз.
Узуз дибик'инайи умряз.
Баркаллагъ му йиз къисматназ,
Узуз улупнайи йигъаз.

Убзнийза шербет гажниъ,
Гъюр кIури бахтлу гвачIин.
Йигъан убхъуз саб цIадал,
Йигъан гъюз йиз кIаз шадвал.

АпIурза йигъан саб кьюртI,
Ав, йигъан кIаз гъюриз кьюрд.
ГъапIва, кьисмат-ийиз бика,
Шербетнакан гъаз сирка?

Фу гъапIнуш аыхю тахсир,
Кьисмат, абцца узуз сир.
КIаз дубхънайи авара,
Улупа дарман-чара.

Ватандин йиз марцци гъава,
Акв туврайи жангар завар
Кумрахъди автоматарин
Клару алгуз гъайиф дарин?

Табиасть женнетдиз ухшар,
Яркврап, дюзер, дагъдин машар,
Рубас нириин мяъли ширин,
Эй, инсанар! Гъитай сикин!

Наънан учву гъафидар *вуш*,
Фуну бахтсуз бабарин вуш,
Ккадаъну гъюлер ва чюллер,
Дуфну, мушваъ миван гюлле.

ХИЛ АЛДАБГЬ, ДАДА

Яв улар пашман-пашман
Хъайиз гъарган улихъ, жан.
Дурариъ ай хажалат
Артухъ хъуб ву йиз гъалатI.

Дисну яв бицIи хилар,
Ккундийзуз куркIуз гарцIлар,
Тувну йиз кIван манишин,
Яваш апIуз ицурушин.

Уву дюн'яйигъ айи вахт
Вуйиз кIваз хруб ширин баҳт.
Гъисе гъапIган яв аку инчI,
КIваъ тIибхуриз шаду псинчI.

Жан инсан йиз багъалу,
Ккунивал йиз ялавлу,
Гиран кдапIнуш, дерд тувнуш,
Хил алдабгъ, дада, шулуш.

Сабя мархъли кучра зирекди унчІвак.
Хъ аку цадаларихъ ухъуз шад хабар -
Халиш гъюра ухъуз - гюргег хъадукар.

Алабхъура табиаътди чан палат,
Бюлбюл жакъвли мяълийин гыпна нугъат,
Ккверкквелайи хъипну тIарам далдабу.
Сулар, гъюрар арагъна ялхъвниъ ергру.

Швушв-хъадукран вари рангар гъяркъиган,
Вари гъябкъю къаби сивра ву гъайран
Къура: «Фукъан уткан, гюзел швушв дарин,
Алдар мициб багъалу палат сар'ин».

Алабхъна чав минбиргюолин ккуртт бюкме,
Дидин зиълан атІласдин валжагъ гюрчег.
КІулихъ-ЦимЦил гъирбишиндин
жангар шал,
Шалихъ-гвачІиндин ахсрарин зунжур ал.

УчIру екIвси разлин гъацI,
Акв туври, кебхна завук.
Гъалунва, ккунир, юкIв гъацI,
Ханжалси, яв гаф йивну.

КудучIвна завук хядар,
Пис кIакIар кайи зазар,
Йиз ккунир, маxран бизар
КIвак зазариз йишв кимдар.

Узуз вари табиаyt
ДапIнава, ккунир, къаршу.
Гъаз гъитурва йиз къисмат
Гъар йигъан мици ибшуз?

Сабурсуз лигури рякъюз,
Ккунди анжагъ уву рякъюз,
Гъюр кIури шид хуз булгъйлан
Ккилигураза, мапIар къавг,

Магъа кkitIигъва ярхлаан,
Шулдар ул алдабгъуз увлан.
Адар сариз мициб юруш,
Швякъярихъ йивру бурма куш.

ПсинчIин хлинццарстар ву улчIвмар,
Начди эрхнай ярхи цалцIмар,
Ахсрар куркIнайистар гарцIлар,
Ригъ атIабнайистар улар.

Вува, инсан, му табиаътдин паччагъ,
Адар сарун аъламат увуз ухшар.
Аллагъди тувну увуз аъхю зигъим,
МютЮгъ гъапIунва увуз гъарсаб илим.

Духъна инсанарин хасиятар пис,
Инсафсузвалин абхъна юкIвариъ ид.
Пул бадали сари сар масу тувуб
Гъаму заманайин чIуру аъдат ву.

Белки, яв хлиъ адаршул гъи пул гизаф.
Белки, читинвал кавуз убхюз хизан.
Анжагъ аку гележегдихъ хъугъ, масан,
КIваълан магъапIан яв адлу ччвур - Инсан.

Закур уьмриз гъафигана яв девлет,
Гъякъикъат гъабхъган яв мурад - метлеб,
Касибвал'ан удучIвну, гъахъиш ву хан,
Уву Инсан вуйиб гъичра магъархан.

Гъачай, шубар, гъягъюхъа хуз ччим-ччилим,
Гъягъюхъа хуз укIар, кайи тIилисим.
Ляхниан хулаз гъяйиз игит жилар,
Такабурди хъазаргнайдар сумплар.

Кахьну хифран кинцIар, ясан ширин нис,
(Аьшкъниинди дапIнай хураг шулян пис?)
АпIархъаки хябяхъдиз ицци афрап,
Мюгълет ккабхъну миди апIархъа гафар.

Эргвал ктабгъуз деъну, ккирчну улгъаниир,
Кьюбсана апIархъа ихтилат ширин...
Фукъан рягъят гъабхъдаринхъа юкIвариз,
Хъадукран йигъан гъушиган укIариз.

Йиз гюрчег Табаристан!
Каж вуза-уву йиз тан.
Йиз кІван дарман, асул, жан,
Дагъустан балгру мержан.

Чру мяхмрандар ву сивар,
УкIу атIасдин - завар
Хрусталиндар булагъар,
Кюйир дурзней яйлагъар.

КубкIган мяъли яв, Рубас,
Ялхъван анIуз ккунду кІваз
Девлетлу кIару яркур,
Дарнахъа хуб такабур.

Абхур шуру халачи,
Хъабхъну уччву келагъи,
Аъри накъишидъ дагълар
Ва ургур чвуччвун гъала.

Халкъ а душваъ юкIв ачухъ,
Цикаб гъябкъган, шулу тухъ.
Дих апIарча хялариз,
Жумарт суфра - хяраризъ

АпIурава уву къан лап,
Улдубзура булагъдин лат.
Уъмрик кадар лайикъ кымат,
КкапIна вари гафну «къисмат».

Гъач, уву, гъач, гъача йиз баҳт,
АпIинава йиз юкIв ву сагъ.
Кабхъа, кабхъа кIваъ мани ригъ,
Ебдица, ебдица уларин нивгъ.

АпIинава йиз юкIв ву сагъ,
Битмиш ибшири женнетдин бағъ.
Дуфну хъуркъа, йиз ккууни яр,
Аквну абцIуз вари дюн'я.

Хъана яв улариин
УлучІвна кIару дифар,
КкудубкIну ихъ манишин
Дуфна кIаз амси йигъар.

Хъана ургъури йигъан,
АцІна мархъари завар,
Хъана йиз гарцІларилан
Гъягъюра ургу нивгъар.

Гъаз бахтлу йигъар масу
Туврава пашманвализ?
Идь бахтлу йигъар нурлу
Рякъюз гъит, ихъ улариз?

Гъаз юкІв гъюдли апІдарва
Мани хъадан шавгъарси?
Бахт адабшвуз гъитдарва
Хъадукра жигъиil гъарси?

Гъаз-вуш хъял ка табиа^тдик гъи яман,
Пислук гъап^тна диidi вакил вуди чан.
Магъа ахълухпнахъди ккудубк^тура май,
Циркларилан гъюрадар жакъвлин лайлай.

Гъаллаш дубхъна чан гъуллугъна^ь нукар ми^кI,
Фукъан ваxт ву дярябкъри улариз нив^кI.
Хъади гъирмаж ахъна думу чюллери^ь,
Дифаригъян хълибгурай ригъ хът^тубккури.

Ап^труб дубгна залумкрин хли^ь дифарин,
Дубгна дурарин къибла ва кафари.
Ургна заву^ь авара духънай къушар,
Ахълушнан ву чиб сессуз гъаравашар.

Мукъан гъаз гуч^турачвуз, фагъир дифар?
Дарк^тури к^тва^ь ахънай гъизгъин гафар,
Гъягъюрачва ми^кИран улихъ, маларси,
Къабул дап^тну дидин гъюкум, къанунси.

Гъаз ву ихъ духъну жара?
Я риш, ккундарзуз жаар.
Вардин хулаъ улхуб шул,
Гагъ гъюру хъад, гагъсан чвул.

Я риш, хизан ккебгъиган,
Къюр кас сати гъахъиган,
Вердиш хъайиз, ккунду вахт,
Саб дупну гъюруб дар баҳт.

Йиз къисмат, мабхъан гъялак.
Йишван къяляхъ гъюру акв.
Белки, гъафиган хакур,
Гъюришул ихъ баҳт аку.

Ава гъи уълкйириъ гъирагъ,
УнчIвихъ хъайиз кабхъну чирагъ.
Йиз бай, дидин мани аквну
Ярхла ва рякъ апри аку.

Дадайн кIван багъри цIадал,
Уъмриъ вартIан ахю шадвал,
ЙирхьцIур ражну гъар сяльтнаъ
КIаз гъюр айир сиягъятнаъ.

Гъапну дагълари узуз:
- Лайикъ дарва бахтлу хъуз.
Чалназ гъафну заварра:
- Бахтназ лайикълу дарва.

Фикир маллан бейхабар,
Аур, пну, бахтну хабаъ.
айич вутлан ккунидар,
Бахт гъадабгъуз ккайдар.

Вухъна рубкъидар нубат,
Рябкъидарвуз мюгьюббат.
Вардиз гъуркIдар ужувлар,
Шулдар бахтнан вакилар.

Гъадрарикан вува сар.
Кьисмат кайиб ву фурсар,
Гъюкумдрин таж, али зар,
УлубкIну, апIруб назар.

Ккуни, ккуни, ккуни яр,
МикІраз гъахъунва ухшар,
Тирхну узхъан гъушунва,
Гъубхунва мухрин гъава.

Наънан абгуза сабур?
ЮкІв тіубкІура ккилигбу,
ХъудутІура кІван симар,
Духъна дураг лап тІарам.

Фтинуб вуш аygъдарзуз сир,
Каш аygъдарзуз тІилисим,
Дустагъ гъапІунва йиз рюгъ,
Фагъум гъапІунва мютІюгъ.

Я ккуни яр, ккуни яр,
Дарза узу тахсиркар.
Хъайиш йиз кІван ихтияр,
Ккун апІузыаки жарап.

Мюгьюббат ву пис гизаф,
Адар дидиз зат инсаф.
Ву зурбаб дидин гъюкум,
Убгуру юкІв, дубхъну кум.

Я риш, хъебехъа узухъ,
АпИяа йиз кІвая язухъ,
Илдицну узхъан мягъян
Йиз къисмат уву мюбъян.

Вазсир сар алагюзли,
Дагъдин гюрчег гъизилгюл,
Йиз кІвъа убгури айи
Ккунивалин вува гюл.

Я риш, успагъи, жейран,
Къадар апИна фурснан.
Эгер вуш чюнгюр уву,
Вуза, риш, ашукъ узу.

Маплан, риш, гизаф назар,
Кадабхъидар увкаи зар,
Йипа уву узуз "ав",
Саб жикъи гаф йипа яв.

Вуза узу назук гъаб,
Убзнайи дюн'яйин гъам
Альяди вуйиб юкІв м\$рд,
Инсаф дарди, убзра дврд.

Гъаз дайкІан айиб аххир?
Дидиъ убзнай къалу нир?
Дийигъназа уълдюгъюри,
Улиз убцру нивгъ гъюри.

Нивгъар ву ихъ къил ва шид,
Шид ву кайиб къутІкълишин,
Кубзнайиси зегъер чан,
Зегъернан ву кIару ранг.

Гъаб ал даймлу цИин,
Убхъура думу гъизгъин.
Завуъ дубгра шид-бухар,
Къилу дапІна гъабкан хал.

Дубсра цаларик гъабран,
Гъююхюра дидин ранг,
Гъабран гъвалар шул гъалин,
Вуйиси халис гъвандйн ...

Улихъди вуйза гъамгнан,
Гъамус вуза сасру гъван.
Анжагъ гъван хъуб дерд дариз -
Умуд гъи кIваъ имдари.

Салам увуз, йиз ватан,
Дагъ, хутIил, багъ ва бистан,
Салам увуз кIваантIан,
Йиз гъисснан марцци литIан.

Уьмур хъанIрашра ярхлаъ,
Гъарган айиз уву кIваъ.
Ширинвалихъ яв жилин
Хъубкъруб дюн'яйиъ шулин?

Уву анжагъ чарасуз
Мажбур гъахъунза гъибтуз.
Гъушну, гъархну ву, кIури,
Хиял мапIан, юрд багъри.

Гъурабат ву гъурабат,
Тувдар днди кIваз къувват.
Хуз шулдар дерин нефес,
КапIдар диди кIвак гъевес.

Т҃ЯСАНОВА

ВаритIанна юкIв али
мяъли кIури,
УдучIурза ахъли
ялхъвнiz вазлихъди...
Узлан илдицури,
завувъ хядари
Гарчил иивур, мяъли
хъипри узухъди.

Динара Гъясанова 1978~ти йисан Табасаран райондин Чулраты гъулаъ бабкан гъахъну. Багъри гъулаъ къялан мектеб ккудубкIган, думу Дербентдин музыкайин училищейиъ урхури гъахъну, дидин къяляхъ Табасаран драмайин театриъ ляхин гъапIну.

Д. Гъясановайин садни шиърап «Табасаран нураг» газатдиъ чап апIуз хъюгъну.

ИХТИЯРТУВ

Щулдарзухъан пуз: «Узу сар ккун апIин!»
Щулдарзухъан пуз: «Йиз багахъ йихъ
гъарган!»

Шулдарзухъан яв юкIв масу гъадабгъуз,
Гъаци шулдар уву кIваъланра гъауз.

Гъар вахтна, хъугъ, агураза яв улар,
Гъарган ккундиз ерхъуз яв ширин гафар.
Ккундиз гъарган нивкIар иишвну сар увкан,
Увухъди, яр, мяъли апIуз ахсрикан.

Кьисмат дархиш, пуз шуйкIан:
«Гъит баладар,
Жаарар вушул, белки, му йиз умрин тай».
«Чияльн, бес ву», - апIура фагьми текрар,
Дициб фикир кIваъ гъибтубра рягъят дар.

* * *

КучIлар апIин, «гъюрза» кIури,
КучIлар апIин, «ккундиз» кIури,
Кайиб даршра, йип, инсафсуз,
Гъаци вушра, саваб шулвуз.

* * *

Сифте узуз ккундиз дупну,
Узуз сатIи хъуз гаф тувну,
Йиз бахтниин яв ччвур бикIну,
Фиддар къастар жин дапIнайва?

Му инсандин уьмрий яраб,
Къисмат айкIан саб дарш швунсаб?
Шлихъан гъерхза, тувза суал,
Шли тувуйкIан узуз жаваб??!

Бахтлу апIин, мяъли пуз гъит, яр, увк
Мяълийихъди йиз дерданакан пиийза.
Вахтназ вушра сикин шул суза йиз кIв
Вахтназ вушра вартIан бахтавар шуйза.

Фици пуза, вушра - даршра ккун апIин
Сарихъанра даршул гужназ ккунир хъуз
Анжагъ ихтияр тув уву ккун апIуз,
Йиз кIваь аий мюгьюббатназ жавабсуз.

* * *

Гагъ гьюрава, гагъ гъягьюрва - ккуниган.
Яв фикрапиъ, йип, узкан фуж дапIнава,
Якъин аьгъю дапIнашалва сир йиз кIван?

Хабар дарвуз аьгьюб варибдикан зуз,
Алдабгъу гам аьгъязуз яв, инсафсуз.
Аьгъязуз, йиз дуст дапIнава авали,
Дагъазра яв мюгьюббатнакан кIури.

Жин апIурава мюгьюббатсуз улар,
Узуз вартIан масан вува, кIури.
Гъадмуганси зуз гъапи ширин гафар,
Гъи йиз дустраз гъаз апIурава текрар?!

ЧІЯЛЬН САРУН

Йиз юкІв сикин апІурайи умудну,
Хъугъуз ккунди, фила-вуш яр гъюр, кІура
Ккуни улар йиз улариз дилигну,
Назук йиз жан хабариъ тПапІур, кІ

Чіяльн сарун яв суратназ гъилигуб,
Чіяльн сарун суратназ яв гафар пуб.
Ярхи йигъди увхъан зенгназ ккилигз
Адру бахтнак мянасузди миж кивуб.

ГвачІин-хябяхъ ригъдин аку кюкюс
Дийигъуйва йиз гъаншариъ, айхъюр
Хъа узура вуйза вартІан бахтавар,
Йиз умризра гъафну кІури хъадукар

Амма гъяйиф, гъаври гъахъунза къан
Вуйза гъалатІ, вуза кІури бахтавар.
Ригъдин нурап сар узук адай куркІри
АйшийтІанна узустар хъана швнурсар.

Ккилигур аза гъи хябяхъ хъайиз,
Аку ваз мучIу завуз удубчIвайяз.
Вазлихъди пай апIурза шадвал гъи йиз,
Валлагъ, гъи йиз яри «ккундууз» гъапниз.

ВаритIанна юкIв али мяъли кIури,
УдучIварза ахъли ялхъвнiz вазлихъди...
Узлан илдицури, завувъ хядари,
Гарччил йивур, мяъли хъипри узухъди.

Анжагъ кIурай мяъли уъмрикан дариз,
Бахш вуйиз му гафар гирами касдиз.
Уву дайиш узуз ваз гъич рябкъюйин?!

Жакъварин шад мукъмар узуз ерхъуйин?!

КІВАЛЬЛАН ГЪАЬ!

Ккун апIурза, гъаь кІваълан!
Му йиз багахъна мягъян!
Сарун кюкийира махан,
ЮкІв ибшурда ухдитлан.

Уршрадариз кІваь дердер,
Сагь дубхънадар кІван зиян.
Мюгъоббат гъабхъну зегъер,
Ккун апIурза, гъаь кІваълан!

Уьмриъ шадвал амдарзуз,
Машкварицк йиз пай камдар.
Ригъди мани апIадарзуз,
Хъуркърадар дидин нурар.

Багъдиль ай кюкийира.
Аьшкъламиш апIурадар.
Бюлбюл жакъвлин сеснурा,
КІвак гьевес капIри амдар.

Йиз кІваз дуфна чвул гъагъи,
КкудрекIру мучIу дифар.
Аьхирсуз гъалин мархъар,
Му дюн'яра йизуб дар.

ГЕЖЕХАЙИР!

Къан гъапIунва гъаври хъуз,
Бахт гъябгъюри яв улхъан.
Жара чара адарзуз,
Гъягъюрза, гиран мапIай.

Узуз «кинсафсуз» макIан,
Вуйза, макIан» бейхабар.
Ккилигнийзавуз фукъан,
Къисмат вушул тахсиркар.

Улариз яв лигури,
Уву ккундиз, кІураза,
Мухриъ юкІв ибшзфашра,
Гежехайир кІураза.

Гъяйифки, гъи гюрюшмиш,
Шулхъа ккудубкIру ражну.
Пуз ккуни гафар дарпиш,
Йиз юкІв тIубкIиди дердну.

КЪАДАГЪА МЮГЬЮББАТ

ГъапІхъа, му ихъ мюгъюббатнакан гъапІхъа
Къюб юкІв цІигъ улдугишка, фу мяна а
Гъарай вуйиз, йипай, шли жаваб тувру,
Къадагъа вуй мюгъюббатнакан гъапІру?"

Йип, гъапІрава, мюгьюббат, му йиз кІвакан
Фукъан пшрин дарна, къадагъа вушра!
Штухъ дахабгнай бегъернахъ хъай кюкюси
Йиз юкІв гъаци тухъ шуладар увканра.

Жара шураз вува масан,
Вува ву жаарин дарман.
Абгурава дугъкан хабар,
Хъа йиз кIваь ву гъапIуз айкIан?

Ширин гафар кайи кагъзар.
Узуз дарив сабкъан дурап.
Гъюрадарва нивкIукдикъан,
Хъа уву йиз кIваь гъаз айкIан?

ГЪАЗ ГЪАУНЧВА УЗУ КІВАЉАН?

Бахтлу йигъар, аку гъиссар,
Ккудукулру шаду йигъар,
Кюкйирин багъ, ваҳт хъадукран,
Гъаз гъаунчва узу ківаљан?

Амдар кюкйир, бахтра амдар.
Шадвал хрубра фукла адар.
Пис уъмрикан аъssi хъиган,
Сарун гъалру, йид, эй инсан?!

Ківан симарик мукучан, гъадагъ хилар,
дурарикан ухдитлан духъна зийнар.
Макабхъан акв, аку маплан йиз дюн'я,
Лап ухдитлан вердиш вуза мучушнаъ.

Шилхъан гъабхъну йиз дердназ чара абгуз?
Шилхъан щулу уъмрин рангар албагуз?
Вуза бахтсуз, вуди уъмриъ сар, ялгъуз.
Ківан дерди гъял апбуз фужкіа адарзуз.

Яв хабариъ вуза гъаз-вуш гъи ялгъуз,
Гъисс апIури амдарза яв манишия.
Уларин нур бахш дапIнадар яв узуз,
Дурариан рябкъюразуз мучIушин.

Улихъганси гъи адарва гъяркатнаъ,
Хулаз дуфну узу хабариъ тIауз.
Ижмишнаан дапIну узуз мани мак,
МичIли машнак мани гарцIлар йиз карсуз

Аьгъязуз, ав, яв нивкIарра дар узкан,
Гъелбетда, яв гафарси ва фикраси.
Йиз хабариъ ашра ву ижмишнаан.
Мюгъюббатнан цIигъ шулва жаарихъди.

Гъаз гъитунва адру бахтнаа ккилигуз?
Даршлубдик гъаз гъитунва умуд кивуз?
Йрчунва йиз кІулиъ фикрап лазимсуз,
Ккун гъабхъунвуз узкан апІуз гунағъкар?

Текрап гизаф гъапІва - «Уву ккундузуз!»,
Яв бицІи кІваъ гъабхъиб даршра йишв узуз.
Бахтлу шулхъя, кІури, тувну гаф узуз,
Йиз бахтнак цІа кипунваки, зулумкар!

КучІал апІбаъ бажаранвал дацІну жин,
Успагъиди ккабалгва бахт кучІларин.
Яв кІару ччвур гъибикІва йиз бахтниин.
Аку йигъра мучІу гъапІва, зулумкар!

Рябкърганси, бахтлу вува къадарсуз,
Табигъ гъабхъиу кІури назук юкІв увуз.
Амма, гъайиф, увуз аыгъю гъабхъундар,
Мюгъюббатнан марцци къимат, гунағъкар!

УВУ КІВАЛЬЛАН ГЬАЬДАРЗА ЗАТ!

Гъушу вахтар хури кІваин,
АпIурза йиз юкIв архаин.
Вува мучIушнаь нур вазлин,
Уву кІваълан гъаьдарза зат!

Уву йиз багахь даршишра,
Кюкйир зат туври амдаршра,
Варди кІваълан гъаь гъанишра,
Уву кІваълан гъаьдарза зат!

Гъяаълхъюншалва, ав, уз'ин,
Гафархъди уччву, шириин,
Ашра увуз жара ккунир,
Уву кІваълан гъаьдарза зат!

Ккундиз гъарган увухъди хъуз,
Гъаз хъугъдарва, я инсафсуз?!
- Думу яв тай дар, - кIура узуз
Даршра ккундиз, гъапIза гъамус?!

- Фикрихъ хъайи инсан вува,
Ца ву думу - мягъян, кIура.
Гъит, цIа вушра, гъягъидиза,
Фиди ургуруш, лигурза.

МЮГҮЮББАТ

Ккун хъувализ «ваъ» фтиз кIурушра,
аыгълар.
Циб ву дидиз, фукъан гизаф гъисс ашра.
Вари дюн'я тувну, хилиъ ивишра,
Думу гъиссназ, бес ву, кIузра гъич
аыгъдар.

Ккунивали балгуру гъарсар инсан,
Жара саягъ албагур уымрин рангар.
Учв тай шулу жигъилин ва яшлурин,
Нурну ацIру шадвал гъудубгу улар.

Жара саягъ дюн'яиз лигуз хъюгъру,
Фу гъапIишра, бахтluval гъисс анIури.
Эй, мюгьюббат! Гъаз вуva гъамкъан багъа,
Гъисс апIури, гъубкIри адарва хъана.

Инжик духьну уъмрикан,
Маплан ярикан гиран
«Ккунир, - дупну, - варитлан!»
Хабаъ аъ ккуни инсан!

Яриз йип уччуу гафар,
Гъяйран ишри гъеебхъдар.
Мюгьюббат уъбх марцциди,
Жигъилвал гъарган гъубздар!

ТАХСИРКАР

Хул'ан хулаз лицураза мучIушнаъ,
ДивкI гъюрадар, деллу духъназа ахъли,
уву гъани гафар архьну а кIулиъ,
Дерднан ялав гъати шула йиз жандийъ.

Анжагъ накъ гъапнийва, ккундузуз, кIури,
увухъди дарш, дюн'я ккундариз, кIури.
Саб ляхнин гъич гъаври шуладарза гъи,
Фила тахсиркар гъахънуш, зу яв улихъ?

Ав, гъар йигъан ккилигураза увуз,
Бюлбюл фици ккилибуруш хъадукраз.
Йигъан тюмер апIураза ихъ кюкдиз,
ВартIан багъа яв ччвур тувназа дииз.

Гъар хябяхъган гъати шула кIван зиян,
- Шюкюр ибшри, йигъра гъубщ, - кIурза узкан.
Йишв баладар, дуст гъахъунза мучIушнан,
Ишбу улин нивгъ амдариз ухдитIан.

Гъван гъахъунза, гъеебхъиган яв хабар,
Лал гъахъунза думу йигълан, гъей инсан!
Мюгьюбатнакан гъузчу анжагъ гафар,
Хъа узканра духъна гъаз-вуш тахсиркар.

Тахсиркар кIуру гафну жан убгура,
Тахсир адру тахсиркар духъна узкан.
Аллагъ шагъид-гъит гъи узу ургрида,
Эгер увуз вафалу дарш юкIв ва жан.

ХЪУРКЬ, ЙИЗ ЯР!

КІваин шулиз гъар вахтна ихь порюшми
Узуна ву кьюрид сатІи гъапІу йишв.
Жара саягъ вуйзуз думу йишв багъа,
ГъапІуз даршул кІваълан думу вахт узхъай

Ул алдрабгъри лигурайза яв машназ,
Гъяйран вуйза лигбахъ ув'ин хъанара.
«Фукъан уву гюрчег вува, зулумкар!» -
КІваин алнив, швнубан гъапІнийза такрар

Думу йигълан узуз шадвалра амдар.
«Гъаз пахпманди ава?» - гъерхурра ада
Кефсуз хъиган, язухъ апІру кас амдар,
Нaa ава? Ялгъуз вуза, хъуркъ, йиз яр!

•Л

I

ЯГЬУР ИБШРИВУЗ !

Дюн'яйин узутланна бахтавар,
Алдар, күри, фикир вуйиз. Анжагь накъ...
Нивкиси вуйзуз гъар ражнан ихь
гюрюшмиш.
Йипа, уву шли гъаплану, яр, алдатмиш?

Фициб шейтлан ихь арайиъ убчівнийкан?
Себеб фу ву ярхла хъпан уву узхъан?
Фици завари, яв ківаин алмийлан,
Икрам алпуро шуйиш, ихь гъиссариз?

Кьюб дюн'яйин арайиъ ахъназа гъи,
Ківаин яв ччвур, яв сурат фикриъ ади.
Сабансана ккунийлан, күри, рякъюз,
Дюн'яйилан гъраза, вухъ ул хъади.

Уву дархьиш, гъаз вухъа му уымур йиз?
Шлиз ктагъуза ширин гафар, йипа, шлиз?
Амдар мяна гъузбаъ му дюн'яйин,
Бахтлу уымриз ягъур ибшривуз, ккунир!

Ухъхъан гаф саб апIуз гъабхъдар, хъа,
гъайиф!

Бахтлу уымрик узу айза миж кивну.
Фу гъабхъишра йиз кIваь гъузурва уву
КIваан кIваз рякъ бихъдарихъки, хъа,
гъайиф!

Ваь, пидарза, гъалатI вуйва йиз **уымрин**
Гъарган даршра, шадвал улупва узуз.
Ав, чухсагъул, бахтнан рангра гъябъкийизуз,
Амма, гъайиф, думу бахт ихъ жара хъуз

Гъи жаарарин уымриь ava, туври акв,
Жара саягъ мяълийир кIури ava.
Вари бендер дугъаз бахш апIурава,
Гъаци вушри пидарзавуз «гъалатI йиз».

Белки, узухъди даршлийва бахтавар,
Жара саягъ лигурашлийва уымриз,
Сабсдар даршул белки, ихъ уымрин
къастар,
Бахтлу уымур ибшривуз, яр, хъял дариз

Ерхьидарвуз нивкIукдира йиз гафар,
Яв бахтназ манигъвал апIдарза, ккунир,
Ав, жиниди сагъ шиди йиз кIван зийнар
^Бахтлу агъларикан ишрива, ккунир!

Гъарган юкІв улхура увкан,
Дяряркъри вушра аьсиркъан.

Жигъил кІвакан зиян гъапІур,
Увуз узу кІваин шуйкІан?!

Мюгьюббатнан аьшкъ кІваъ ади,
Кьюрид лицру гюзел багъдиль
Магъа кюйир дуխна битмиш,
Хъа ухъу шуйкІан гюрюшмиш?!

Гъар кюкдихъди апІурза увкан гафар,
Йиз назук юкІв гъадраритІан шад апІдар.
Сабну кюкди увхъан зуз хуру кагъзар,
Хъа тмунубди гъахуру йиз жавабар.

Яв кІваъ фуж аш, кІуру зуз ромашкайи,
Хъа тюльпанди кІуру яв гъевеснакан.
Беневш кюкди гъарган узук аьшкъ^{капІру,}
КІваин хури, уву зуз гъапи гафар.

Гъизилгюл дийибгъна гъарган фурс кади,
Диди тувру мюгьюббатнакан хабрар.
Ургуб рабжну тюмер дарапІиш кІуллан,
Узуз жаваб тувузра дидиз ккундар.

Дярябкъруган жараси уымрин мяна,
КучІларикан абгураза гъи чара.
Хъибдарвухъан тувуз зуз жаза жара,
Кюкйирихъди гъарган гъуздива йиз кІваъ.

УЬМУР САБ ВУ

Узу ккундиз кIурава,
Жара риш хабахъ хъаьри.
Гагъсан зенгар апIурва:
- Жарариз мягъян, - кIури.

Яв кIваь фу аш, аьгъю апIуз,
КкунийкIана, зулумкар.
Фукъан юкIвар дерднан лукIар
Духънаш, рякъюз ккунийкIан.

Уьмур хъапIри сарихъди,
КIваь ава жаарихъди.
Уьмур саб ву, я инсан,
Лиг, закур «гъайиф» макIан!

Зарафат дар, уьмур яв,
Жаза дидин ву учIвруб
МакIан шлиз-вшра «йиз яр» -
Уьмур хъибди зегъерлуб.

ЧУЧЧУЗ

Гъар йишваз сар алдаъву пис къисматну,
Ярхла йишваъ сар вуйза, чи, ялгъузди.
ЮкІв дар пгуйиз гъяркъиган нивкІуъ уву,
Уву рякъюз улар хъади, ккуни чи.

КІваин хури шулза ихъ бахтлу йигъар,
БипДи вахтна тамшир гъапІу чру хярап.
Адаш, дада фукъан дайинхъа гъайран,
Вартлан бахтлу ишри, кІури, ич шубар.

Йиз улдаккна гъюру жакъварин сесну
ГвачІнин ухди уягъ гъапІунзу гъира.
Чиб-чиҳихъди вуй дуарарин шад сюгъбатну,
Гъадму йигъар хъана фикрализ хура.

АВ, ККУНИР

Бай: Чуру чюлий гъяркънис узуз накъ уву,
Гюзел кюкйир хилий ади лицүри.
Гьевес кади күрайва аыпкылу мяъли,
Му уччву гафар шлиз күрайш, йип, ари?

Риш: Уву ківав ахъну гъушнийза багълар^
Му яз ччвур тувнийза уччву кюкйирв
Увуз пуз даршиди ківав ай гафар йиз
Нач дипну, гъапнийза вари кюкйириз.

Риш: Гъубшу йисан ухъу киву кюкйири,
Бегъф тувну гъяркънис ккунир, багъларий
Йиз вафалу инсан, вартлан гирами,
Хъугъурва узухъ, йип, даршишсана вав?!

Бай: Йиз беневша, хъугъупза ав, гафнахъ яв
Бнгмшп духьнай гъизилподар гъяркънис, ав
Думу кюкйир ухъу вуйхъа, йиз бика,
Ухъу вуйхъа йиз ківан хиял, убмрин акв!

Кыюр ккууни кас сар-сариз кыисмат дархъиш,
Жигъил уьмур дуарин бахтсуз гъабхъиш,
Сар-сарихъна нивкIукдитIан дурукъиш,
Яраб, кыисмат дархъбан гунагъ шлиз шуйкIан?

Къюриддиз сатIи хъуз кыисмат даруган,
Сар адру йишв тмунури аых дарапIан,
Уьмрин зулум вартIан гъагъив гъабхъиган,
Яраб, кыисмат дархъбан гунагъ шлиз шуйкIан?

Лап къандиси сар-сариз раст гъащиган,
Уьмрин рякъюь санур ялгъуз даруган,
Бейхабарди мюгъиоббат кIваь абхъгган,
Яраб, кыисмат дархъбан гунагъ шлиз вуйкIан?

>

Эй, лизи кIалс!
Дуст йиз дугъри,
Сабур авуз ахир адру.
Абур авуз къадар адру.

Аых апIурва вари сабси,
Ужуб, харжцб гъич дарпиди.
Уву дайиш, узу гъапIуй,
КIван дерди гъял шлихъди апIуй?!

Духъназа учвкан ассиллу,
Йиз дуст къалам ва кIаж лизи.
Гъарган вуза учвуз буржлу,
Дийигъузкъан къамкъарихъди.

ЗЕЙНАБАТ:

КЪАЗИЕВА_____

Гъюлси, уъмур юла ахмииш...

Хияларин къялаъ аза.

Умун жилин тIяым дадмииш

AnIуз, хъана рякъюъ аза.

Зейнабат Къазиева 1973-ти йисан Табасаран райондин Халағъ гъулағъ бабкан гъаҳъну. Гъулағъ мектеб ккудубкы думу халачайирин фабрикайиң лихуз хъюгъну.

1999-ти йисан дугъу Москвайиң психотерапияйин меркездин дурхну биознерготерапевтдин диплом гъадабгъну ва сакъюдар йисарилан Дагъустан университетдиң химияйинна биологияйин факультетра ккубукын. Гъамсаятди дугъу Россияйин социалъный университетди ляхин аныра.

3. Къазиевайи шиърар ухдитлан диктүз хъюгънийи Амма дугъу дурагъ аъхиримжси йисариз мяракайиз адагъундайи. Сабиражары дугъан шиърар «Дагъустан дишагъли» журналиъ ва «Табасарандин нурагъ» газетди чап гъаптын.

ККУНИ ШАИРИЗ

Царнаъ узу ахъиган гъам нубатнан,
Хилиъ абхъниз уву гъибикIу къур'ан.
Магъа ккадаркураза дафтрин кIажар,
Ккадаркбаан назук духънаки мурап.

ДидикIнайи бендерикан
Урхураза гюрчегnakъиш.
Фукъан ва жумартлу kIваан
Мурап дапIну ава багъиш.

МучIу йишван ургнайириз
Яв цIарар ву аку хядар,
Буш чюллериъ гъах аргуриз
Ахмиш шулайи булагъар.

ДибикIнайи гъарсаб гафнаъ
Рякъюразуз уьмрин лишнар.
Якъин шулу гънийин вахтна
Фагъумлу машгъур пайгъамбар.

РЯКЬЮЬ АЗА

Илбицура гыолиин миқI,
Завар'ан убгъура тIурфан,
Ебхурадар жара дих-диқI -
Гыюлна зав ктикъну, дугъридан.

Хиял апIин, рыйгъдин нурап
Сарун зат рякъидар ухъуз.
Ижмидар вуш йиз кIван симар,
ТПурфнлиз ккунда аыгъю апIуз.

Саспиган гыюл шулу сикин
Швнубсаб аысрин хазнайин.
Хядарин ранг дубхъну дигиш,
АтIабгура гыюлин накъиш.

Гыюлси уымур шула ахмиш...
Хияларин къялай аза.
Умун жилин тIяаым дадмиш
АпIуз, хъана рякъюъ аза.

БЮЛБЮЛ ВУЗА

ГъапIну кIури йиччун рягъ узуз
багъиш,

Хиял дайиз шулу дупну алдатмиш.
Бюлбюл вуза кьефсиъ аии гъизилин.
Куний узуз сад-кьюд йигъ азад уьмрин.

Умудсузди яв лукI валиъ ахъназу.
МикIру кIажси амансузди гъитразу.
Мюгъубатну зиян гъапIну йиз кIаин.
Гиссарикан гъабхыну узуз пис дурхин.

АпIури яв аьдатнан пучIу гафар,
Жигъилвалин кивунва узуз дарсар!
Бюлбюл вуза кьефсиъ аии гъизилин,
Куний узуз сад-кьюд йигъ азад уьмрин.

ГЬИЛИЦНАЦ

Гъилицац улихъ вахтна,
Кебхну чак ирин турба,
Абгуз удучIвуйи чаз
ИПРубкъан сад-кьюд йигъаз.

Шли тувуйи шаршлин кацI,
Шлисана-вуш уълин къацI.
Рази шуйи гъилицац,
Тувубси дюн'яйин гъацI.

Шлин хуйи кахъуйи къацI,
Шли йивуйи гакIвлин къатI.
Гиран апIдайи чав зат,
Дупну, ву къадар-къисмат.

Му вуйи улихъ вахтна.
Гъи гьюдохну замана.
Гъилицац кIуру гафнаъ
Рябкъора чаз гъи тягъна.

Бажагъат, думу гъи ккарц,
Фурслу духъна гъилицац.
Бисурадар швтушв дяхнин,
Ча кIура кымат дидин.

Яв гафар апIури къатI,
Лигури машназ дикъат,
Садакъа балин кIуллан,
Ча кIура гъизил тIублан.

ГЪАФНУ ЙИЗ СЮГЪРИН ГВАЧИН

Зиян али му йиз юкІв
ДапІну чаз фикрарин лукІ,
Гъафну йиз сюгърин гвачІйн,
Бегъем акв хъайиз унчІв'ин.

Садпи нурари ригъдин
ТапІна дгон'я хабаъ чпин.
Дубграйи мучIушнахъди
Терг шула йиз кІван сирин.

Гъелелиг лишнар ками
Сан гъабхъи аъхю тIурфнин.
Илцихънайи зийнарси,
Лал духъна дифар зав'ин.

Узди дийигъна дагълар,
Ярхиidi дерчну дяхънар.
Гъюкум хъади вардин чахъ,
Хъасин кабхъди ригъ-паччагъ.

Зиян сагъ апIури кІван,
Йигъ ккебгъра цийи кIул'ан.

ЙИПА, ЯР

Гъаз-вуш му яв машван рангар
Къалу нириз духъна ухшар.
Накъ цюмгъларси кархънай улар,
КутIуршвну гъи, духъна шюкънар.

Абгурава фтик-вуш тахсир.
Къабул дарвуз мициб аъхир.
Уъбхюз ккундуш ихъ мюгъюббат,
Къабул апIин йиз аьдалат.

Ккуун духъну аш увуз жаарар,
Давди маган узуз гафар.
Узу дайнин кабхъур ялав
МичIли дубхъну айи кIвак яв.

Гъаз-вуш му яв машнан кIалбар
Къалу нириз духъна ухшар.
Накъ цюмгъларси кархънай улар,
КутIушвну гъи, духъну шюкънар.

Гъерхган узхъан, вува наънан,
Фурснаан машнакк инчI шуйиз.
Хабар тувийза лап кIваан,
Дагъустан вуйиб ватан йиз.

Хялижвуваз дивган теклиф,
ХъапIуйза ватандин тяриф,
Фикир шлубси хялижвуван
Уткан ягъал дагъларикан,

Хъуз ккунириз сиягъятчи,
Сянняльтрихъна заргарчи
Къалачи ай гъарсаб гъулаз,
Харатчи ай гъарсаб хулаз.

Фициб убхураш халачи
Дишагълийири успагьи,
КIвакра такабурвал кади,
Шуйза дугъаз мюгъкам юлчи.

Гъи дивишка теклиф кIваан,
Чпи маш чIубхуру гучIбаан.
Гъадмугансиб ву Дагъустан.
Заманайин лукI ву инсан.

НИЯТ ВУЙИЗ ГЪАДРАХУЗ

Абана баб велед, ватан -
Гафар вуда чиб айдатнан,
Амма ширинди ерхъура
Гъаруриз Чалнаъ чан бабан.

Къисматну, лап ярхлаз гъайш,
Ккабалгну кІваз хуш яшайиш,
Миннат ибшири увуз, Аллагъ,
Къисматнан йиз сар падишагъ,

Гъархуз мигъитан йиз кІваълан
Ватан хабаъ тІаънай дагълар,
Рубас нирин зиринг мукъмар,
Йиз ата-бабийрин накъвар.

Хъа гъархиш му гафар кІваълан,
Чалнаъ айидар йиз бабан,
Фици гъубзур кІваин Ватан,
Эйси гъапIу узу Чалнан.

Вушра къюрд уча лап инкар,
Дуфну хъубхъна хъадукар.
ДеергЦну, хъитну даграр,
Атлагура чпиъ хядар.

Фила-вуш гъаабху багъ
Ригъди чан нурариҳъди
Дабалгна, дапIну уягъ
УкIна кIаж кюкийирихъди.

Чру майднари гюлмягъмар
Шад апIура ич улар.
Диф кадру укIу завар -
Гюзел дарин хъадукар!

Дигиш дархъуз му гъавийир,
АлIураза гъи дюйийир.
Гъйт адаршари гъи кюкийир,
Гъибди вахт - хъуркъдИ мейвийир.

ХУДЛИЗ МЯЛЬИ

Жан аьзиз абайин,
Жан аьзиз бабан,
Цюмгъял ич уларин,
Падвал вува кІван.

Жувуу киву багъдиъ
Йимишдин ву тІяым.
Хъаънайи йисариъ
Жигъилвалин гъелем.

Йиз хъуркъувалариъ
Вува лап ягълшпин,
Йиз чвулин ахиринъ
Тувнайи манишин.

Жан йиз абайин,
Жан аьзиз бабан
Цюмгъял ич уларин,
Падвал вува кІван.

ЗАРАФАТНАН СЮГЬБАТ

Жилир: - Лишнар хъадукран дуфна,
Из кІваъ мюгьюббат кабхъна.
Увуз мялум апIурза -
Узуз сарсан хипир хурза.

Хипир: - Лизи дубхънаяв сакъал,
Хасият кIуруш - сукъал.
Ужуз апIурава хал,
Вахтари гъюбгъю арчал.

Жилир: - Махъан уву архаин,
Хурза Насханум гъуншдин.
Фила юкІв ализ дугъ'ин -
Алагюзли кюкдиин.

Хипир: - Ул алш яв, аygъя шил'ин,
Ебцуз кебхнайи йикк'ин.
Алдар увутIан гъул'ин
Абдал духънайир якъин.

Уву кIурайи гафар
Вуяв, гъужа, гъарзадар.
Деллу шулу яв баяр,
Гъеерхъиш чпиз му хабрап.

Жилир: Узухъди хъау йисар
Йисар дайи чпи - шаршар,
Вушра айир уву сар -
Лотерейин йиз къадар.

УЬМРИКАН ФИКРАР

* * *

Накъ вуйва хартутин гъар,
Гъи - мукъмар йивру чюнгюр,
Накъ хуш вуйзуз ригъдин нур,
Хъа гъи хуш - ашкъин хилар.

Гъи чюнгюр айиз хилийъ,
Дид'ин ал йиз кІван симар,
Абгурза мукъан мяъли,
Тархъри адар ихъ гъенгар.

Аьгъязуз, дарза ашукъ,
Мяълийи абцІнашра юкІв.
Гъиссар гъахыну нирий дукI,
Гъубгнушра ялавну юкІв.

Гъарсаб хулиъ абхъу шид
Рубкъуринхъа гъюлихъна?
Сивуъ гъубгъу жвилли чиг
Дидиз кюмек хъибдинхъа?

* * *

Аьшкънаан гъанIу ялхъван
Ву шибритIиъ сабпи гъван.
Даршули гъахы велед -
Магъа уьмрий ихъ девлет.

* * *

Гюзел дайна
Хъадукран йигъ?
ГъапIуз абцІва
ЮкІв, апIуз чIигъ?

Хъана убчІвну
Ариъ иблис,
ГъалатI гъапІну
Кыорин кІван гъисс.

* * *

Чвулин гъарлан абхъу кIажси,
Йиз гъиссарин ранг ву цIухи.
Хулиъ абхъу гъебцIу йифси,
Кюч шул кІваан зиян марцци.

* # *

Хъугънийза, ал му
Дюн'яйин женнет.
Хъа кучІлин манзил
Жикъиб вуда, гъелбет.

Шамран аквнахъ назукди
Кабхъну дяхъинси,
Гъудургва йиз уъмрыйан,
Ахсрин лишнар ккиувубси.
* * *

Дюн'я дубхъна гъи читин.
Хъухъа рази гъи фит'ин?
КІул'ин бисдар гъич сари
Аххю гъабхъиб тямягъ чпин.
* * *

Чвулин микIру
Гъурхну цлабар
Уву гъахи ал кюкийирин.
Анжагъ гъитну
УчIру зазар
Гъерццу ярхи
Чру къабарик.

Уъмур вузуз дупну къялчIву,
КъисматнаЗ маканIан гиран.
Айихъки абийрин айту:
"Лисуз адруб бихъур лисхъан".

ТЮЛМЯТЪЯМАД РАСУЛОВ

*Ккунивал, якын, гъар касдиз
Завариан гъюр саб ражну,
Бахтра тувру гъар инсандиз,
ГъадабтИнайиси къисматну.*

Гюльмягъямаад Расулов. 1976-ти йисан Табасаран райондин Ккувлигъ гъулаъ бабкан гъахъну. 1992-ти йисан Ккувлигъ мектеб ккубудкIбалан къяляхъ дугъу Дербентдин ПТУ-ийн гъурхну. 1995-ти йисан декабрий Г. Расулов армияиз гъушну ва Тихий Океандин Россияйин сяргъятар уърхру къушмарыъ военный оркестрин си музыкант, хъасин дидин дирижер гъахъну Душваъ думу «Пограничник на Тихом океане» кIуру газатдин корреспондентдира гъилихну.

Г. Расуловди музыкара, шиърарра дикIура. Урус Чалниинди вуйи дугъан мяълийир кайи дискарра адагъну Армияйан, гъафи дугъу Дербентдиъ гъулан мишишатдин техникум заочно ккудубкIну.

Гъамусяаът Г. Расуловди Дербентдиъ войсковой частдиъ ляхин anIура.

УЪРДГАР

Чвул гъафиси, хъана уърдгар тИрхура,
Гъялаквал кади, чпин мани уълкйириз.
Язухъ сесну узуз чпиҳъди гъач кIура,
Дийигъназа, кIул за дапIну завариз.

Зу учвухъди, ярхла юрднаz тИрхуйза,
За дапIну хлинцдар, багъри ватан дипну,
Йиз сикинвал ичв багарихъ абгуйза,
Гъитну фикрар, жергейин къялъ духъну.

Ягъал аършдиз кIул за дапIну за шуйза,
Инсанарин паshманвал жил'ин гъибтну.
Завариан кIаз мани тай агуиза,
Дагълар-сиварилан йиз ул илтИбкIну...

ГъитИрхну уърдгар кIуллан йиз саб дупну,
ГъахъундайкIан мурап гъаври гафарин?
Чпин дих амдар, паshманвалра кIваъ ипну,
Уткан жерге дубгну кIакIнахъ дагъларин...

Нубатнан чвул дуфну а йиз ватандиз,
Уърдгар гъюрууш кIури, хул'ан удучIвза,
Килигурни йиз жергейизничхарин,
Умуд кади, кIул за дапIну, лигурза.

САБПИ МЮПЬЮББАТ

Сан нивкIукди гъахъунза ихъ дагълариъ
Мукъан мураг уткан вуйиб аьгъдайзуз
Ригъдин аквси яв манишин кIаз туври
Узухъинди гъюри уву гъяркъюнзуз.

БицIивалин дуствал кIаин апIури,
Лицурайхъа гъулан багахъ хярариъ.
Уьмрин мяна фу ву йиз, уву дарди?
Зат гъархдарзуз, гъапнийва цIиб нач кади.

Улариз лигури, кIаз хабарсузди,
Гъахъунва зуз саб дупну инсан багъри.
Ебгурा юкIв, сивуъ айи жейранси,
Дюн'я туси гъабхъунзуз му гафари.

КIул за дапIну машназди яв гъилигган,
Пашманвал гъябкъюнзуз гюрчег улариъ.
Яв баҳт уву жара багъдии гъабалгган,|
Мучу гъабхъину ригъ йиз уьмрин завариъ.

Яраб му баҳт инсандин фициб вуйкIан!
НивкIан уягъ духънашра, хабар дарзуз.
Ца кабхънайи юкIв багахъси гъябкъиган,
Уьмрин мяна фу вуш, аьгью гъабхъунзуз.

Сан нивкIукди гъахъунза ихъ дагълариъ.
Мукъан мураг уткан вуйиб аьгъдайзуз.
Ригъдин аквси яв манишин кIаз туври,
Узухъинди гъюри уву гъяркъюнзуз.

ДУСТРАЗ

Ахсрар ккивси, нивкI адарзуз архаин.
Гъягъюраза бкгъри гъулаз дустрахъна.
Ебхуразуз гьевес дих яв мукъмарин,
Хъуркъайизра яв хуларин багахъна.

За духьну айвандиккна, раккин тIапIси,
Хабаь аъган кIавантIарилк яв инчI ккади,
Дюн'яийъ жара девлетеар адрубси,
Шад ктауйва манишинра кIаз туври,

Дада гъяркъган яв, шулзуз йиз дадаси,
Ачухъ юкIв ва пашман улар гъяркъиган.
Узуз жара гъардаш вутIан адрубси,
Хиялариз фикир гъюриз саспиган.

КIаин шулзуз гъаммишан ихь бицIивал
Юлдшарихъди эъну мярхлий яртури.
Ижми ибшри кIури шуйва ихь сабвал,
Гележегдий ашкъвар хъидихъя, кIури.

Эгер уымри дерднан гъисс чан улушиш,
Сабур апIин, уву йиз кIаван дуст багъри.
Русвагъ маҳъян, вари ккунибси дархьиш,
Яв пашманвал, узухъди пай апIури.

Вахтар гъушну, йисар гъушну саб хайлин.
Ахсрар ккивси, нивкI адарзуз архаин.
Мяъли шулу йиз гъар вахтна мелзниин,
Ебхуз ккунди гьевес дих яв мукъмарин.

ДЕРД АЙИ ЮКІВ

Жара дапІну чимчун зазар хилари,
МичІли рукъан раккин тапІза сес хъа,
Ккуни шуран накъв гъябъиган улариз,
Юків ебгурा мухриъ йиз сикин дарди.'

Гизаф йисар дийибгънай чІвалан гъари
Язухъ шлуси кюлер эрхна пашманди,
Ахъра цІадлар кІажарилан явашди,
Уларилан гъюрай марцци нивгъарси.

Уву гъафунва! Гъафунва йиз ккунир!
Аыхиратдиз вува узуз дуст манир.
Рябкъидаршра сурат яв ва аку ригъ...|
Ебхуразуз микІлахъди яв шириң дих.

КІул ис дапІну, накъвдин багахъ деунз!
Думугандин вахтар **хзфи** фикирназ.
Дерднан ичІаъ рягъимсузди ахъназа,
Абгуз шулдар жаваб сабкъан суалназ.

Амсидиси йигъ рябкъюру ригъ ашра,
Мюгьюбатну дапІну а узкан йисир.
Ихъ веледдин рази маш рябкъюрашра,
Уву дарди гъаз ву дюн'я, йиз ккунир?

ГЪУЛАЗ ГАЗ ГЪИЗИГНУ

Аххюр-бицІир дарпиди гъарсаб хул'ан,
Газ хъипру кІури, гъуландар уч духьна.
Разивалин хабар хъади шагъриан,
ГакІвлин кІулар али гъякймар дуфна.

Гъуллугъчий ккебгънайи ихтилатна чан,
Фици газ гъулазкъан дуфнаш, ктибтура.
Гъуландар гафариин гъайран духьну,
Гъайиф дарди гурлу гарччлар йивура.

«Гъитай дустар артухъ чаличмиш'валар,
Ккун апІурза гъапи гафнахъ хъебехъуб!
Рякъюручвуз гъамус архаинвалар,
Аххълушнариз лазим дар зат гъязур хъуб!

Дуфнашра кьюрд гъуларииз хабарсузди,
Герек дар зат гакІвлар гъуршинарикк дивуб!
ГвачІинтІан хябяхъдиз саб ляхин дарди,
Гъамус вуйиб ичв ляхин ву гешт хъапІуб!

Бисми дапІну, ккебгъу ляхин хайирлу
Фила вушра аыхирра хъайиб шулу.
Гъапи гафар гъапІиш учву аннамиш,
Гегъеншди шулухъа гъамус яшамиш...

Сар яшлуйи дебккну дирбаш ихтилат,
Улихъ духьну хил за дапІну явашди,
Сикин дапІну'юкІв, абхънайи гъяракат,
Гъапну дугъаз, дийигъну машна-машди:

"ГъапIуз угъраш, хяртIахъиш цабхурава?
ДапIину машра даттин рягърягъси уьру!
ГъапIуз халкъар авру дапIину деркнава?
Улуп ари газ, дизигнайи уву!"

Гьюкуматдин законар ликриkk ккиври,
ИпIури пул, девран дубхънадарнив хуб!
Махъварихъди инсанар гъавриkk ккаъри,
Лазим дар яв гъюматсузвал улупуб!

Тазурза кIуйва гъякълу дигиш'валар,
Бисну пайдагъ, гъякъимвализ гъягърган.
Ръябкъюнчуз яв гъякъ кутру кучIлин гъунар,
ШейтIан ляхнар халкъдиз ашкар гъахъиган"

Гъякимири собрание ккудубкIину.
Къиблайизди гакIвлин кIулар илтIикIину
Худ тувра машиндиз, дарапIди инсаф,
Дубхъна, кIури, фунариз ич гаш гизаф.

ИХТИЛАТ

Шаламаригъ гъятІлар гъярчну сар аба,
Гъяракатнаъ ахъну гъяса ккутІубкъури,
Умуд кивну, райондиз гъягъюрайи
Гъякимдихъна, гъуллугъ гъял алІур, кІури.

Касиб гъяркъган гегми дапІну чан улар,
Гашун хюрчаъ завуъ айи ппаздиси,
Машнакканра ккадахъну вари рангар
Хъял кади столихъ деъна му паччагъси.

Фу бала алабхънаш лигай йиз кІул'ин!
Узу дартмиш мапІан, мажал адарзуз.
Махъан багахъ деленчивал апІури,
Деллу духънаш, мураг узуз аygъдарзуз.

Бахтлу байвалкъан дярябкью бейнава,
Мужрийлан хил аылдяхюри пашманди,
Дарпиidi чалра, дапІнайиган авара
Къяляхъ гъахъну раккнихъна му явашди.

ГъапІуз аyzаб туврава кІваз къабирин?
Гъайгъушнаъ дугъан хъуб яв буржи дарин?
Аyzиятнаъ дуланмиш шулай халкъдин,
Гъардин важиб тамам дапІну ккундарин?

Хифран гъянси кІару дубхъна му яв юкІв,
Дюднигъ кІураб гъютІюбкънайи жанавар.
Фици гъюруш агъдарзуз увуз зат нивкI,
Яв халкъарин дургнайиган багърумар!

Гвач~~Инди~~хъ хябяхъ хъайиб хабар дарин
Увуз, дагъдихъ ккебкрайиган аку ригъ?
Лазим ву, якъин, гъякимрин дицирин
Т~~П~~урин гъябчуб ижмиди лап к~~А~~рчаригъ

Инсанарин тадабгъури пул-девлет,
Гъап~~П~~уб гъярамвалиинди гъазанмиш,
Хъибдар дицирин хизандиъ берекет,
Хъибдар дициб уж'валра ап~~П~~ру дадмиш.

Хъебехъ йиз бай, гафарин гъавриъ духьну,
Дицир зулумкар инсан ву гъич маxъан!
Халра яв букъ ккайи рягъинси дубхъну,
Шулвуз бегъер, инсанвал к~~І~~ваъ терг маплан

ЗАМАНА

Күулий фикрап жаргъурайиз гъялакди,
Убзрайи мархылин гъябгъюрайи селси.
Дийигъназа уьмрин кIакIахъ ялгъузди,
Бабхъан хътубгу, авру дубхънайи ччилси.

Фу гъабхънийкIан, улдубгнайкIан гъаз му ччиg?
Гъаври хьидар инсан, аygъдруган чаз чIал.
Йитим дапIнайкIан эйсийи, дапIну ган
Дидин бабан, гъайиф дарди бицhi жан.

Гъуншдин ахъ'ан ебхъурай зяиф сесну,
Му йиз жандиъ зат юкIв амдруси дапIна.
Бабу гукIни ччилан юкIв дипну гъушну,
Энсийин анжагъ вуйиган замана.

Фу гъапIишра тахсир ккебкру замана,
Айиб дар, кIур, дугъривал, заткъан машнаъ.
Дюз шлуганси, эгер дапIну зарафат,
Ачухъ гъапIиш, диди ухъуз чан сурат.

Амдар гъюрмат увухъна яв гудларин,
Ужуз дапIна жигъилари яв кымат.
Кар ву къабидарра, ягъал гуг али,
Ебхъурадар я экбер, я икъамат.

ХЪАДУКАР

Сивун ягъал кIакIариз за дапIназа,
Шаиринси, кIул, абцIнайи фикрари.
Майдандиин диржну ликар деъназа ,
Табиаътдин багъривал гъисс апIури.

Ватан уягъ дапIна. Дуфна хъадукар.
Пагъ, такабур вахт даринхъа успагъи
Гъафунва инсандиз гъабхъиган бакар,
Сагъди гъитри жандак яв, инжик дархъи.

Нур атIабгна чюллериъ ригъдин машну,
Табиаътдин гюзел рангнахъ балгuri.
Алдабгъури лизи бачукI манишну,
Аъхиримжи пашман мяъли урхури.

Миркклини мичIал нир гъябгъюра сес хъади,
Гъи чан азадвалиин гъайран вуди.
Аъмлюхъ гъарин, дийибгънайи фурс
Шикил нириз атIабгнада утканди.

Гъар бабат ниъ туврайи бул кюкийири
КIвак гъевес капIра, хуш, вуйи мукъмиси,
Гъидикъури, гъар жюрейин рангари
Хъпалгура жил халачийин накъишси.

ВАХТНАКАН

Йишвну гъулаъ сикиндн ву гъарганси,
Алахъура улар, нивкIуз гъягъюри.
Дийигъну а уткан гъарап шамарси,
Ягъал кIакIар вазлин аквнахъ тIурччури.

Лизи уршин гъариз духьну дюзелтмиш,
Дийигъунза мучIу ярквраъ пашманди.
МикIру, апIуз ккунди узу алдатмиш,
Фу-вуш кIура йиз ибахъна яваши.

Мани вуй микI! Йипа узуз дугъриди!
Духьну ккунду увукъана йиз гъаври!
Бува уву, гъарсар касдин дердагъли,
Яраб айкIан баҳт инсанрин уъмриъ?

Гъаз ву яв? - гъапизуз - дюз, гъякъ абгури,
Адруган зат дюн'яйиъ баҳтнан кымат
ФужкIа айин, дердериъ, вутIан гъайри,
Пашманвалиинди абгури къисмат?

КIару амсар жаргъури а хъял кади,
Жанаврарин хюрч абгурайи лижси.
Шулу баҳтра, гюлле кубкънайи силси,
Уъмрин йисар артухъ шлуган гъялакди.

Гъир гъабхъиган яркур-чюлиъ ватандин,
КутIушвура уъру хлинцар ахсрарин.
Ашул, кIурза, баҳт дюн'яйиъ касдин,
КутIубшвнадаш мегъел ригъ чан уларин.

ЧІВАЛАН ГЬАР

Гъягъюрайза саб ражну дюз рякъюди,
Дахаргназу, Ҽаснб ригъдин нурари,
Анжагъ, саб дупну, йиз бизар улариз
Гъябкъну булагъ, ккебкнайиб Чівалан гъари.

Деңну гъарикк, хуррамди шид гъубхъиган,
Гъябкъюнзуз му Чівалан гюзел уткан жан,
Чру рангнандар ярхи ургъйир эрхну чан,
Хуб уткан гъар даринхъа айламатнан!

Къаби дубхъну рябкъюраки гъарин юкІв,
Дубхънайиганси чан жандин варж йискъан,
Ис алабхъну, дубцнайиганси чан юкъв,
Пашман кюлер эрхнайиган жилизкъан.

Йиз юкІв, микІру Чівалан гъарси, тұубччура.
Жигъилвалин вахтар йиз күлиз гъора.
Ккун дубхъназуз гъаз-вуш дийигъуз ликри,
Рякъюн багахъ, Чівалан гъарси, ялгъузди.

Ебхъурдайзуз думуган дих гъаплишра,
Гъамус абхъу қажун сесра ебхъура,
Гъубшубдикан гыич затқан гиран дарди,
Вуза сикин, яваш гъапІган йисари.

Серин тувра булагъди, рякъдихъ хъайи,
Ківак кучра йиз, гъевес капІру симруси.
Дийигъунча қулар эрхну дерд кайи,
Ккебехънайи завуль айи хядарси.

БАХТСУЗ ЮКІВ

Гъаз абдал юкІв ебгурава?
Гъаз мухрий чИигъ апIурава?
Дердер вари хабарсузди,
Алахъну кIури му уымри.

Саспиган шулва бицIирси,
Гагъ аylхъюри, гагъ ибшури
Хилар завариз заргuri,
Къябъ дахънайи бицIирси.

Гъахъунза гизаф уълкирий,
Абгуз ккунди увуз цИб баҳт,
Хъа сикинвал абхъну мухрий,
Анжагъ, абгуз амдруган вахт.

Лал улар гъягъюра нивкIуз.
ДапIну нивкIу ву архаин,
Гъaabхнийиш баладайзуз,
Йиз ккунирин къамкъариин.

КIулиз хурза, гъузган сарди,
Фу гъабхънуш ва фусан гъябкънуш,
Тахсир вуди, ясан дарди
Шли ухъуз гиран кадапIнуш.

Гъаз туврава кIулиз фикрап?
АпIури дуаркан шиърап,
Ургурайиган багърумар,
Пашман, язухъ яв хиялар...

СумчIурпи йисак кубкIиган,
ГъитПибкIуз ккунди зиян,
Ккунивалра дапIну пиян,
Даккирихъди албагунва.

Аман имдрутан йиз жандиъ,
Мюгьюоббат узухъна гъафну,
Лицуз гъамус кюкдин багъдиъ,
Белки, гъамус зуз къан гъабхъну.

Ккунивал, якъин, гъар касдиз
Завариан гъюр саб ражну,
Бахтра тувру гъару инсандиз
ГъадабтIайиси къисматну.

*Амабгна ригъ -
Жакъварин мукъмар адар...
Жакъвлиз аьгъя,
Дуфну адруб хъадукар*

*Амма гевюл
Ялхъвниъ айиз гъялакди -
Дабалгна гъи
Дюня йиз мюгъюббатди.*

*Дельфуруз Ханялиева 1965-пи йисан Хив
райондин Мажсугул гъулаъ бабкан гъахъну.*

*Гъулан мектебдиъ 10-ти класс ккудубкIну,
думу Мягъячгъалайиъ кульпросвет
училищеиъ урхуз хъюгъну. Думу
ккубудкIган Зилдикк гъулан культурайин
хулаъ, хъасин чанбагъри гъулан кулътхулан
директорди ва Хив райондин ДМШ-ииъ
гъилихну.*

*Гъамусяаът Д. Ханялиева Дербентдиъ
«Волна» кIуру Дагъустан илмин
институтдиъ лихура.*

* * *

Хъадукар дар,
Шаклу дарза, ами къюрд
Йиз улар ан -
Чуруди рябкъюра юрд
Ярин лигбар
Рякъюразуз гужалди.
Кабхънайи кэваз -
Къуват тувра шадвали
Атлабгна ригъ -
Жакъварин мукъмар адар
Жакъвлиз аыгъя,
Дуфну адруб хъадукар
Амма гевюл
Ялхъвни айиз гъялакди -
Дабалгназуз
Дюн'я гъи мюгьюоббатди.

ЖАН ДАДА

Му дюн'яйиз гъаз гъахунва бахсузди,
Дитну узу, гъаз гъушунва жаарси.
Ишури, яв канчI гъибисган курцIлиси,
Хилхъан Йивну, гъаз гъушнийва, жан дад

КIваин ализ гъира уву гъушу йигъ,
Гъитну узу, гъушда узхъан, дапIну чIигъ.
Гъадму йигъан гъубшну узхъан бахтнан ригъ,
Йитимариз дар дюн'я ву, жан дада. •

Лицурава гъаъну яв велед кIваълан,
Йиз тахсирси уву гъушуб му хул'ан.
БицIир вуйза фу гъюрайхъа йиз хил'ан,
Йитимариз дар дюн'я йу, жан дада.

Пеълихъан хъудубгнай бицIи шюхъси,
Чав-чIяв апIури, гъитнийва зу раккнихъ.
Ву гъягърган, деебтну йиз хил бицIи, |
Му дюн'яйиз гъаз гъахнийва жан дада.

ИШ КІУЙВА

Кіул'ин али кіару кушар,
Мюгьюббатну ціуху гъапініз.
Жандій айи йиз назук юків,
«Жан-жан» кіубу къаби гъабхыніз.

«Иш!» кіуйва зуз, иш ккуни яр,
Нивгъар гъушган, рягъят шулвуз.
Ишуб кіулин ківан дарман ву,
Дерднан дарман гъипіси, шулвуз.

Ширин мелзну кабаб гъапіу,
Йиз жигъил жан зяиф гъабхыну.
Кіурбій айи маъ деебіцнү,
Узкан гъамус шаир гъахыну.

Дюн'яйин дарман адру,
Иңрушин саб мюгьюббат ву.
Иш, кіури, зуз сабур тувру,
Уъмур фици ицци шулу.

Дурушу нивгъар уларлан,
Ківаъ гъузну гъи урхурайиз.
Назук вахтна гъабхыи зиян,
Ківаин сагъ даршули ализ.

СИФТЕЙИН МЮГЬЮББАТ

Ширин дубхыну сифте гъапIу ихь сюгъбат,
Аышкынан мукъам кабхыну ихь кIван симарин.
ЯцIа-яцIаь ахъиган ихь мюгьюббат
Русвагъ дапIну, узу кkitва дердерикк.

Шадвал кади дийигънайза дагъдин,
Яв дердлу гаф кубкIну, пашман гъахъунза.
Гужли мани ригъ убгурашра зав'ин,
Элбеэлди пашман сирникк ккахъунзу.

Пашман гафну чур гъапIну йиз шад гевюл,
Назук кIваин му йиз зиян гъапIунва.
Сефил дапIну аылхъюрайи шад уьмур,
Йиз мюгьюббат узхъан ярхла гъапIунва.

Жан ккуни яр, кIваь ахънайиз хажалат,
Аьхир айиб дайкIан, кIуйза, мюгьюббат.
Гъаз гъубшнайикIан узухъна гъюрайи баҳт,
Гъайиф йирси шуз сифтейин мюгьюббат.

УХШАР ДУХЬНАВУ

Баз дибисна гъагъи кIару дифари,
Акв туврадар, иишвра ву яман, мучIу.
Мюгълет адар, юкIв абхънайиз гъялкъайиъ,
Азадвал адарди, духъназу деллу.

Абгураза яв кIвахъна гъюру жилгъа,
Кьюб рякъюн къял'ин духъназу авара.
Саб женнет, сабдик жегъеннем дибикIна,
Гъуррабатди гъвандиз дюнмиш дапIназу.

Дахаргнайган, хумпI гъайIнийза шарабназ,
Гъубхъу цадаликан дубхъназуз агъу.
Йигъра табигъ гъабхъну иишван мучIушназ.
Сарди чюлиъ нахшриз дюнмиш духъназу.

Йиз кIулиз гъибган дарман адру эсер,
Узкан духъна гъамус дели-дивана.
Гъуллугъ дапIну, гъелемди дархи бегъер,
ЮкIв гъюбгъю багъбанчиз ухшар духъназу.

ДИНА УЗУРА ГҮЮРЗА

Кур дапІнайиз яв мюгъюббатну улар,
ЮкІв дердну абцІнайиз, аышқыну гытрадар
Зу гъяркъиган, мигъитПикІан, ухшар дар,
Наан ву аш, дина узура гьюрза.

КІван фикралик кивна аышқыну хлинцтар,
Тірхну гюора вухына зияфти дураг.
Халаватди аышқынакан гъабхуз сюгъбат,
Наан ву аш, дина узура гьюрза.

Йиз хиялар, завуъ хядар йихъайчва,
Аллагъидихъна душну КІвакан йипайчва,
Йчв аквнаккди ярихъна рякъ абгүйза,
Наан аш яр, дина узура гьюйза.

Ургуразу увкан ацІури фикрап,
Тувуз даршули йиз КІвакан вуз хабар
Сарун йиз жандиъ мюгъюббат убшрадар,
Наан ву аш, йипа, узура гьюрза.

Урцури нивгъари, ацІнайиз улар,
Дердерикан дюзмиш дапІназа бендер.
Саб апІин Аллагъ, кьюридин ич юкІвар,
Наан яр аш, дина узура гьюрза.

УМУД КИВНАЗА

Мюгьюббатди юкІвар ацІну амидц,
Сар-сарихъан ухъу ярхла гъаз гъахъну?
Гележегдик му йиз умуд камиди,
Му ихъ къисмат ухъхъан ярхла гъабхъну.

Къисмат вуйи тахсиркар, даршсан ухъу,
Уъмрий сатІи дархъбан ихъ къориддин аышкъ?
Гъамци ургуб мумкин вуйин, яр, ухъу,
Вахтар гъяра, вуза увухъ тамарзу.

Ща кабхънайган жандиъ аи мягърум кІвак,
Мяълийхъди гъарай вуйиз, яр, увуз.
Ул хъайиз, яр, тувуз увуз мани мак,
Зулум дарин ккунирихъан ярхла хъуб.

ІЬАРАЙ, ЯР

Ис алахъган, шид убхъуз булагъдиан
Гъяркънийзуз бизар духьнайи йиз улар
Цадларси, миқI кубкIу гъарин кIажарлан
ЛинтI-линтI ахърай йиз уларилан нивгъар...

Рякъюъ аза, хъадарзухъ рякъюн юлдаш,
КIван уъзур чIиви шула цIийи кIултIан.
Узухъди либцура, яр, яв, рюгъ уткан,
Гъитра узу, кIваин хуз яв гюргеч маш.

КкудудубкIру ярхи рякъ улихъ хъайиз,
Аъхир адру хажалат кIваъ уъбхнайиз.
Аъшкънан рюгъ убгну чюллериъ убгнайиз,
КIул, диф айбси, фикрихъан дубхънайиз.

Ялгъуз ашкъну гъавалу дапIна узкан,
МикIру кIажси, мушвахъ-тугпвахъ йивур.
Тамарзувал ярхла даршули увхъан,
Уърхназа чюллери, увуз гъарай, яр.

ЖАНДАДА

Гыч алдаршул дюн'яйиин зат ширин,
Веледариз увутанна, жан дада.
Ву пашманди рякьюб зуйиз дерд дерин,
Гъаз аптурва дурагиз серин дада?

Дадайикан дицикіну ашра шиърар,
Узура вуз бикіураза, жая дада.
Дадайикан дибрикіу шайр, адар,
Вушра, гъардин чан гафар ву, жан дада.

Махъан уву зат айсси аллагъихына,
Шюкюр ибшри, йип увуз туву йигъаз,
Вардиз сабси тувуз даршул дугъхъанра,
Гъапіхъя, яв баҳт гъациб вушул, жан дада.

Баҳт кіуру гафну абціра дюн'я вари,
Вушра думу гъадабгъуз шулдар, дада.
Баҳт фу вуш, дярябкъдар ашул дюн'яиъ,
Гъардиз туву уымур вуда, жан дада.

Кьисматна баҳт айжал айгъдар инсандиз,
Фициб дибикінаш, чаз гъюз имбу уымри.
Пагъ баҳтавар вува, макіан жаарариз
Ризкъна айжал тувур Аллагъ ву, дада.

Дюн'яиъ адаршул дерд адру инсан,
Сабди дарш, сабди кипна шул ківак зиян.
Вари дердериз апіуз даршул дарман,
Шюкюр ибшри, йип аллагъдиз, жан дада.

Я МАР'ЯМ

УдубчIвзфу мухриан ачухъ нефсс.,
Алди шул яв сягънайин ширин сес.
Маншалагъ уувуз, кавук зурба гьевес,
Табасаранг халкъдин артист, я Мар'ям.

Мяълийир вуяв вари гъар жюрейин,
Саб аьшкънануб, саб дерднануб, саб шадуб.
Гъургу юкIварра рази ву гъи увкан,
Чпин дерднакан мяъли гъапIган, я Мар'ям

Яв сес кубкIган, уягъ шул нивкIуъ айир
Яв мяълиири шад апIур пашман вуйир.
Шули амдар далдабу алдру сумчир,
Гъйт бул ишри увустар ухъуз, Мар'ям.

ЧIвена чи духыначву халкъдиз лап адлу
Урус, гуржикъан имдар учву агъдру.
Учву ишри вари дюн'яйиз адлу,
Табасаран халкъдин артист, я Мар'ям.'

Ул хъади шулу гъарган учву рякьюз,
Яв ширин сес му ич ибарик кубкIуз.
Табасаран багъри халкъ адлу апIуз,
Гъйт хъана къуват тувривуз, я Мар'ям.

Увустар хъана аиш, ужу вуй гизаф,
Табасаран халкъдихъ ибшри гъарган даф.
Машгъур ибшри Табасаран кIуру гаф,
Табасаран халкъдин артист, я Мар'ям.

САРПИ ЯР

Ууу гъяскъган садпи йигъан, яр, узуз,
Уъмрихъ уявъақдру юкъв гъабхыну йиз чИви,
Йиз сарпи яр, жигъил вахт кІваия дубхыну.
Ву гъяркъиган, дюн'я гъабхувуз ицци.

Чвну къанди удубчІвнайи кюкюси,
Къаби хъиган, гъаз гъафунва гъаншариз?
Саб фила-вуш йиз гъудубгу гъизилси,
Лигураза гъи яв таниш даркбари.

Аьсир гъубшси азуз ухху дяряркъри,
Йиз сарпи яр, гъабхундайнав узухъ ул?
Жигъил вахтар деңну, кІваин апбури,
Куний сад йигъ, саб йишвин сюгъбат апбуз.

Йиз сарпи яр, йиз улихъ уву хъашра,
НивкІси азуз, хъугърадарза уларихъ.
Мюркъ гъиву ца гъи магъя чИви дубхына,
Гъадмуганси, гъира хъаза унчІварихъ

Йиз сабпи яр, йихъ сабпи аыпкъ, мюгьюббат,
Йиз уларипъ кабхуу сабпи акв вува.
Ул хъами йиз апбуз увухъди сюгъбат,
Юкъв дар дапбуу, узу накъдиз магъаан.

Гъарай, къисмат, фукъан дарна инсафсуз,
Йиз сарпи яр узхъан ярхла дапбуу.
Яраб тувдайкІан аыхиратдикъан ухъуз,
Сар-сарихъна мюгьюббат мюгъкам апбуз.

АЬЗАБ ВУ, ЯР

Дюн'яйиъ вартIан аьхю аьзабарик,
Ккунди, пуз даршлу аьзаб аьхюб ву, яр
Ккунди духьну, гъамциб аку дюн'яйиъ |
Кьисмат дархъуб йикIубсиб аьзаб ву, яр.

Фуж тахсиркар апIузахъа йиз уьмриъ,
Ув'ин аьшкълу гъапIур сар Аллагъ ву,
Ашра му йиз жигъил уьмур убгури,
Ккунирихъна дуурукъру дюн'я ву, яр

Пуз даршули йиз уьмрикан жаарализ,
ЮкIв уьцюбхъну дердери убграйиз.
Фикир гъапIган зуз тувнайи саб уьмриа
Мянасудзи гъебграйи уьмур вуйиз.

Аллагъди къитди тувнайи саб уьмриъ
Мяна адру уьмур гъабхъиш, гъапIза, яр.
Йиз кIван гъарай Аллагъдихъна дурубкъиш,
Уьмрин аьхир гъафиш, увкан гъапIза, яр.

ККУНДАР, МАКІАН

Мюгьюббат жин мапІан узхъан,
Улариан аыпкъ рябкъору
Ккундарзуз ву, узуз макІан,
Бедендиъ юкІв цІи убгуру.

Уву узуз кучІал гъапІиш,
КучІлиз яв юкІв мютІюгъ хыбдар.
Мюгьюббатдиз зиян гъапІиш,
Гъаргандиз шулву тахсиркар.

Му из мухриъ яв кІул ипну,
Улдуз яв уларин нивгъар
Гъаз кІурва: ккундар увуз зу,
Ачмиш апІин яв кІван фигъан.

Ихъ мюгьюббат бугъмиш мапІан,
Аьшкъ гъаргандиз кабхыну гъубзру.
Ккунди авуз, ккундар, макІав,
Уъмрий кІваин зиян гъубзру.

КЬИСМАТ

Кьисматнахъан гъергуз даршул гъич увхъан,
Кьисматну ву ярхла рякъяриъ итди.
Кьисматнвхъан ярхла тиуз дярихул увхъан,
Яв кьисмат вуз гъаргандиз ккилибиди.

Фукъан гъарийр апIури ву гъахьишра,
Яв кьисматну ву гъахиди йишв'ина
Дюн'я вуйси ву хъана гъилицишра,
Кьисмат даруб гъич гъибдариив кIулинна.

Уьмур шириин ву му дюн'яйиъ вардиз,
Бахтсузизра, ккундиз кIурайи аյжал
Дюн'ийик чан най кайиб имдру касдиз
Бихъидар гъич дугъан айжализ мажал.

Кьисматну апIуру уьмур лап шадуб,
Яшамиш шуз гъитру инсан ккуниси
Хъа садарин уьмур шулу лап кIаруб,
Гъузну гъапIру дюн'яйин кIуруси.

ШАГЬНАБАТ

Саб дюн'яйикан ургуб дюн'я даршул,
Гъабшишра, йиз уву кІваълан дурушур.
Адабгъну юкІв увуз улупуз даршул,
Фикир апІин йиз гафаркан, Шагънабат.

ЮкІв сикин дар, апІура увкан фикрап,
Филадиз гъузру зулмикк йиз хиялар.
Пашман мапІан йисирарсдар йиз улар,
Аххиримжи гафар вуйиз, Шагънабат.

Мяна адру гафарра гыч адаршул,
Мюгъюббатдиз къуру гафар пуз даршул
Вуз лигури уьмур хъалІуз хай даршул,
Фикир тува йиз гафариз, Шагънабат.

ЖАРАРИЗІАЗ ГЪУШУНВА?

Сифте дуфну, учІвунва, яр, му йиз кІваъ,
Хъасин узуз яв кІваъра йишв улупва.
Лап ширинди кабхъиган ихъ альакъа,
Узу гъитну, жаариз гъаз гъушунва?

Дюаъ апІуза, яр, даршсан увуз агъ,
Рякъюн гъацІаз зухъди юлдаш гъаши яр.
Ухъу гъапІу сейрин шагъид ву Аллагъ,
Лигбар узуз, юкІв жаариз т у в у н в а . |

Дубхънайзуз, яр, му яв ил-нефес ширин,
Тувунва, яр, узуз гъагъи дерд дерин.
Гъаргандиз гъубзниз улариъ яв сирин,
Узу гъитну, жаариз гъаз гъушунва?

Саб хумпI дапІну мюгьюббатдин шарабназ,
Дидин тІяльм абг, узузра гъапнийва.
Гафқъан пайиз йиз мелзналан, яр, увуз,
Ккилигурза, - дупну, гаф зуз тувнийва.

Думугандин умуд, мурад йиз гъамус
Вахтар гъягъахъ зяиф шула йиз мухриъ.
Сагъ даршлу уъзриъ итси узу гъамус,
Йитим фагъир узкан дапІну гъуш'ва яр.

УЬМУР ЗЯИФ ШУЛА

Сифтейин ригъ ккебкну кIару дифари.
Йиз мюгьюббат гьебкну дагълар-дашлари
Вари беден дIин къялаъ а убгури,
Жабгъури ялав, уьмур тадабгъури.

Мажал тувган кIул'инди йиз фикрализ,
Сюгъриъ ади мюгьюббат рюбкъюрайиз.
Йиз мягърум кIаз гъагъин зиян гъабхъиган,
Уьмур йигълан-йигъаз зяиф шулайиз.

Муулупан узуз яв улин нивгъар,
ЮкIв кIару шулайиз, хъа зиян чIиви.
Аygъязуз, духънаву увура бизар,
Увуз аygъдру уьмрин шараб дубхънайи.

ДЮН'Я

ЙИЗ ДЕРД

Йигъ ярхиб ву, йишв дердлуб ву му йиз кІваз,
Гъай суза зигураза, жан Аллагъ.
Дакыкъя ву уымрин манзил дюн'яйиль,
Йиз дерд-аъзаб гъял апІйн уву, Аллагъ.

Шилиз нуза, шилиз тувза йиз кІван сир,
АбдІнайиган уылдюбгъюра йиз шиир.
Йисир духъну юкІв шад дару кур фикрин,
Файдасудзи гъябгъюра уымур, Аллагъ.

Мучу уымрий ярхлаш акв ка, нуктІаси,
Аквнахъ мягърум лукІ вуаа яв, жан Аллагъ.
Я шадвал варь, я многъоббат ясан баҳт,
Тамарзуди ккарагназа вуз, Аллагъ.

Дюн'я гъаз терс ву:за зухъди,
Гъитри ургуз мюгъюббатну
Яриз рякъ хъябкъну ижмиди,
Дюн'я, узу гъаз ургурва?

Дидиргну айиз кІваа симар,
Къат гъахъиш, гъанІга, яр, дурап,
Альшкъну йиз бегъер хурадар,
Дюн'я узу кабаб гъапІва.

Вахтар уымрап гъяра гъаци,
Уымри дигиш'вал адарди.
Йисар ву уз'ин гъанихди,
Дюн'я узу гъаз ургурва?

Гъаз хъамдарвухъ дюн'я, инсаф,
Ебхурадарзуз ширин гаф
Пуза дердер, гъадабгъну даф,
ГъапІва узу цИин кабаб.

Аку гьевес дапІну кабаб,
Уымур гъапІунва йиз хараб.
Гъаз апІдарва узуз сабаб?
Дюн'я, узуз тув саб жаваб?

ФУТНАКАР

Хъайибси уву саб аыхю гъулугънахъ,
Уъл ипIруган гъюрва хулаз, футнакар.
Хукъан яв дуст даршул, ву дапIну багахъ,
Пише вуяв ара гъипуб, футнакар.

Аъгъдарвуз зат майлл-мадат, дуст, мирас,
Масу тувурва тахсир ктру гъялал кас.
Хулаъ хъуб аъзар ву увусир пис кас,
ЙикIру йигъ яв хуйинуб шул, футнакар.

Мугъаз жараб, тугъаз жаради кIурва,
Футна апIури, йигъди гъюлягъ шулва.
Яв хал уву гъарган масу туврава.
Я явур, я жаарар аъгъдру футнакар.

Саб бицIиди ишри-биши гъеебхъиш,
Чурубдиз илтIибкIину кIурва, футнакар.
Чал гъархну, кьюб ликрнн ху увкан гъабхъиш,
Мисал шуйки уву халкъдиз, футнакар.

Швушв чан сижарихъди гъуни-гъуншихъди,
Гъяуб вуяв аыхю метлеб, футнакар.
Яв кIул'ина балийр гъюр саб-сабдихъди,
Чуруб дапIину, ужу® даршул, футнакар.

ЛИЗИ ЛУФ

ГъачIарккну йиз хилар вухъна имиди,
Гъаз дитIибхну гъябгыюрава, лизи луф?
ЮкIвна улар, йиз иштури имиди,
Минат вуйиз илтIибкI къяляхъ, лизи луф.

Даризки юкIв, я илдан, я сана руќь,
Убхъурайиз жандиљ ифи лап гъати.
ГъапIну кIури, жара йишвавъ уву мукъ,
Дидкан увуз хайир даршул, лизи луф.

Миннат вуйиз, хъана вуйиз вуз миннат,
Инсафсузди гъварч духънайи фикрализ
Азад умрикан мапIан зуз гъазамат,
Гъабч яв багъдиз, гъуллугъ мапIан кур фикриз.

Инсафсузди мутуван мукъ микIрахъна,
ДитIибхну гъабч, мани апIуз яв хизан.
Чирккварихъна гъябгъбаз йип фу вуш багъна?
Буряслу духъну мањан йсаарализ масан.

ДитIибхну гъабч, гъачIарккназа вуз хилар,
Сабсан лепе тув гъатIарццну яв лувар.
ГъапIуз ширин духънавуз жара юрдар,
Табиаътди динара ургъур йифар.

ДИРИШУРИН...

Дириширурин, рякъяр гъахъиган жара,
Дирштурин, ярихъан гъапІган ярхла.
Такабур мюгьюббат гъабхыр вара-зара.
ЮкІв дубгнайи кас диришди гъузрийин?

Диришурин, къисматну гъургу инсан,
Таза кІваин гъабхыиган учІвру зиян.
Гъубхъу шарабну уымур гъапІган пиян,
Дицир касдин уымрий нивгъар кам шулин?

Мишан кІури, сабур туврайи дустар,
Зат адарчвуз хабар дубгнайи кІвакан.
Улдрубкъдари аптуршул йиз тахсрар,
Вушра гъургу кас диришди гъузрийин?

Ишбан сесну бизар духьна йиз цалар,
Хъа нивгъари къяши дапІна йиз къамкъар.
Дердер мапІан кІурайи, эй бахтаврар,
Зиян кайи йишв дирищди гъубзрийин?

Аышкънан гафар пуз мелзниин илмиди,
Ярихъди сюгъбат алпуз юкІв хъимиidi,
Сар-сарихъна рякъ хъябкъиган ижмиди,
Мициб зулум гъабхъи кас диришурин?

Сар мягърумдизъ, сар машрумдизъ гъашиган,
Жара гъулаъ накъв жаради шулайган,
Яриз кабхъу йиз чирагъ кутІубшвиган,
Дюн'я мичІал гъабхъи кас диришурин

Диришурин, женнет багъдий духьнайир
Кьисматну гъухур жегъенемдин гъапдиз.
Бахтлу уымрин йигъар, вахтар, герендиз.
ИлтИкИнайи кас диришди гъузрийин?

ЯРИЗМЯЛЬИ

Апин жан яр, узуз мяъли,
Гънт увканра ашукъ ишри.
Мюгьюббатдин рякъю гъургу
Гъит жигъилар аышкылу ишри.

Саб уву йип, саб зу кIурза,
Мюгьюббатдин аыпкынан бендер.
ДукIну гъайиз, кIваъ уърхюрза
Аыпкынинди гъапи гафар.

ТIапIну каламдиз гъилигиш,
Яв къисмат дар, пидивуз яр.
Му дюн'яйиз къисмат дархьиш.
Женнет дагъдиз зуз ккилиг яр.

Мяълийихъди ишураза.
Йиз дерд яваш шуйкIан, кIури.
Ихъ уъмрикан бикIураза.
Халкъдиз мисал гъубзри кIури.

МАЖВГЛАРИН ГЪУЛ

Юкъуб тереф гъатIарцура яв ПIипIар,
Мюгъкамвалинди диври а хулар.
Гъалвар урхру ужудар устад шубар,
Айиб вува уву, жан Мажвларин гъул.

Игитринси текрар гъапIишра яв чвур,
Адназ лайикъ вува ву, Мажвларин гъул.
Хялижв гъахьиш яд кас, дибисну яв чIур,
Бабу байси, яв халкъди къабул апIур.

Багъри гъул, вува учуз гъарган масан,
Фукъан ярхла ашра, гъархудар кIваълан.
Фукъан ширин дарик яв марцци гъава.
Хъана яркъу ибшризу Мавжларин гъул.

Ярхи уъмур гъабхьишра яв ругдин,
Даккун шулдар гъабгъу шид яв булагъдин
Лайикъ гафар гъварч гъапIишра зу увкан,
Му саб шиърий Тауз щуладар узхъан.

НААНАВА?

Дудубгнайси айиз йиз назук къван швур,
Йиз ккуни риш гъаз къурдарва наан аш?
Мюгьюббатнан назук аышкъназ туври зур,
Мигыткълан узхъан, йипа, наан аш.

Сабги мюгьюббатназ кабхъу аышкънан шам.
Дидин аквну дюн'я аллуре нурлу.
Къван симари гъиву яр, увуз мукъам,
Гъаммишандиз думу ширинди гъубзру.

Къул улупну, гъиткъанийва йиз улхъан,
Жаваб адру сюгърий узу итнава.
Шадвал вуш, дарш, дерд вуш аygъдру
Алкъа даплну йиз бедендин ивнава.

Дюн'яткълан шириин ву яв саб гаф аышкънан,
Гъархинхъа мюгьюббат, я риш, йиз къваълан?
Уъмрин шибриткъ, мяна къисмат хъуб ву яр
Наан ава? Уву наан аш йип яр?

ХИЛ АЛДАБГЬ

Хил алдабгъа, зу вуз ккуун гъахъну къури,
Шулдар узхъан гъаци уву ккуун аллур,
Хил алдабгъа, яв къваъ уву а къури,
Шулдар узхъан зат йиз къваъ узу урхюз.

Хил алдабгъа, узу увуз гаф тувнуш,
Язухъ даплну ккунивал ккебгъуз шулдар,
Ригъ кубкъиган, деебцну гъубшу йифси,
Гъапи гафар вари йиз къваълан гъушну.

Узуз уву гъапи гафар урх къури,
Гъузрадар къваъ кюч шули а, ярхлариз
Узу зат чиб къваин дарихри къури
За шули а, ягъал дагъдин къаклариз.

Аygъязуз аяв зухъна хуш аблакъа,
Хил алдабгъ, йиз назуквал вухъна шулдар.
Гужнииндигъибкъиш зу макъала,
Дидик гъич, саб дад гъюру гафкъан шулдар.

МУБАРАК ИШРИ

Гъубшу уьмур нивкIукдикъан рябкьюрдар.
Гъушу вахтар сарун текрар шуз амдар.
By кIваин хури зуз ишубтлан амдар,
ГъапIза сарун кьисмат гъадиб вушул, яр.

Увуз уьмри ужувлар бахтар ишри,
Увуз дIийи хулаь шадвалар ишри.
Ухьу ярхла гъадIдари гунагъ ибшри,
Гъабхыи сумчир увуз мубарак ибшри.

Яв улихъ узу йиз вдкIв айтIлан гъалIнииш,
Жараси илтIибкIуб мумкин вуйин яр.
Умуд гъубгнiz мухриз сумчрин гаф кубкIси,
Гъабхыи сумчир увуз мубарак ибшри.

Узу гъитну, гъярава риш жаарази,
Залум кьисмат фукъан инсафсуз дарин.
Йиз кIваз ккуни метлеб бегъем гъабхьдари,
МютIюгъ адIура йиз уьмри узу яр.

АпIарза кIурайза увкан бахтавар,
Адахъва йиз хил'ан сарун шак адар
ЮкIв сикин шуйиз, гъабхьнийиш увуз бахт
Уьмриз вартлан инсафсузуб ву кьисмат.

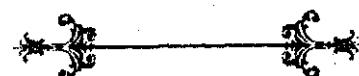
ГАТИАХЬУНВА УЗУ, ЯР

Къяляхъинди лик алдабгъну, хъадакну
Ккундарзуз дупну, гъушунва узхъан, яр.
Гъаргъу улар узухъинди дилигну,
Назук вахтна узу уьмриз гъургва, яр.

Саб-сабдихъди ахъу улин нивгъари,
Миркк йивура сефил гъабхыи машниин.
Ригъдин нурси гъюорур му йиз гъаншариз,
Инсафсузди гатIахъунва узу, яр.

МучIу йишвахъ гъибгъри азуз яв сирин,
Хил тПубчIури къяляхъ-къяляхъ гъярайи
Мялум дару тахсиркар дапIну уьмриз
Зяиф вахтна узу дерднакк ккитва, яр.

КубкIнийиш полле, мумкин вуй узу сагъ хьюб,
Зийнлиз дарман наан вушра зуз бихъуб.
Гъаз ву сарун жигъил уьмур юкIв гъубгуб,
Цин мурзиягъна зу гатIахъну гъуш'ва, яр.

КИТАБДИЙ АЙИДАР

Поэзияйин мярака. Шамил Къазиев 3

Аълимурад Аълимурадов

«Сарна сарди фикрарихъди...».....	9
Шубар.....	10
Мискын дишагълы.....	11
«Йида дусткас...».....	12
«Эй, бахтавар...».....	12
Эй, инсанар.....	13
Бисмиллагъ.....	14
«Сабан кIураб...».....	15
«Хялар вухъя...».....	15
«Халра авуз...».....	15
БицИи гату.....	16
Темпел риш.....	17
Табасаран.....	18
Хъадукар.....	19
Бахт адарзуз.....	20
Вахтиян йисар.....	21
Сабвал ибшри.....	22

Мюгьюоббатнан йигъ.....	25
Сабур апин.....	24
Ківан суза.....	25
Лейла.....	26
«Мяракайиз...».....	27
Сабансана гъачава.....	29
Алагюзли.....	29
Табасаран халачайир.....	30
Гъярам ившри.....	31
Гъараҳ, бай.....	32
Аххир адру дерд.....	33
Гъизилпол.....	34
Ктібшү мюгьюоббат.....	35
«Ккун дубхъизуз...».....	36
Гюлюзар.....	37

Расмия Аыспурбекова

Дада.....	41
Урчівупи май.....	43
Фун абцінашра.....	45
Улдубгу хяд.....	47
Сабия мюгьюоббат.....	48
Кыорин рякъ.....	50
Пис кысмат.....	51
Клару ургъайихъди.....	52
«Саб ражари...».....	54
Ккунириз.....	56
Йиз уымрикан.....	57

Гыолин гъирагъ ва лютке.	59
Гъит, баладар.	62
Вахтнан кучал.	63
Ялгъзвал.	64
«Дюн'яйин фу клақIнахъ хъашра...»	65
Гъерхиш увхъан.	66
Кучлар гъанIу бализ.	67
Гили.	68
«Му яв кIваин али гъагъар.	70
Аххю шадвал.	71
Ккундузуз, иип, яр	73
Дадайин дарсар.	75

Жанбулат Гъабибов

«Гъаз ухъуз мукъан даккунди ву душман...».	79
Дустраз кагъаз.	80
«Ваь? му дюн'я...»	81
«Йиз хил...»	82
«Гъаз увуз ебхъури адар...».	83
«Хъанара дуфназа, гъул...»	84
«Пагъ, закъум юкIв...».	85
Йиз уымрин хяд.	86
«Дивурза узу гафарикан гюмбет...»	87
«Уьру кюкайир...»	89
Дадайинна балин сюгъбат.	91
«Гъарган ккунийкIана...»	93
«Папрус вуза...».	94

«Узуз даккни касди...»	94
«Йивури адарза тягъна...»	95
«Эй, уымрин бахт...»	96
«Актер эзуа...»	98
«Гъургъушмин тки...»	99
«Ахсрарин нур...»	Ю!

Сунаханум Гъяжикъурбаиова

«Ивну йишван муҳриъ маш...».	105
«Дюн^яйиль а гизаф гъванар...».	106
«Гъаршн рийгъдй...».	107
«УбзийИза шербет...»	108
«Ватандин йиз марцди гъава...».	109
Хил алдабгъ, дада.	110
«Гыора яғъли...*	111
«УчIру екIвси...».	112
«Сабурсуз лийгури...».	113
«Вува, инсан...».	114
«Гъачай, шубар...».	115
«Йиз гюрчег Табаристан...».	116
«АнIурава уву къян лап...»	117
«Хъана яв улариин...».	118
«Гъаз-вш хъял ка...»	119
«Гъаз ву ихъ...».	120
«Ава гъи уълкийиръ...».	121
«Гъапну дагъларъ...»	122
«Ккууни, ккууни...».	123
«Я рийш...».	124

«Вуза узу назук гъаб...•	125
«Салам увуз, йиз ватан...».	 126

Динара Гъясанова

Ихтияр тув.....	129
«Кучлар аплин...».....	130
•Сифте узуз...».....	130
Бахтлу аплин.	131
«Яв гъаври гъич...».	 132
Чияын сарун.....	133
«Килигурى аза...».....	134
Ківаылан гъаь!	135
Гежехайир!	136
Къадагъа мюгьюббат.....	,....137
«Жара шураз...».....	138
Гъаз гъаунчва узу ківаылан?.....	139
«Ківан симарик...».	140
«Яв хабариль...».....	141
«Гъаз гъитунва...».....	142
«Уву-ківаылан гъаьдарза зат...».....	143
Мюгьюббат.....	144
«Инжик духыну...».....	145
Тахсиркар.....	146
Хъуркъ, йиз яр!	147
Ягъур ибшриувуз!	148
«Ухъхъан гаф саб апіуз гъабхъдар...» .	149
«Гъарган юків улхура увкан...».....	149
Уъмур саб ву.....	150

Чуччуз.....	151
Ав, ккунир.....	152
«Кыор ккуни кас...».....	153
«Эй, дизи клајж...».....	154

Зейнабат Къазиева

Ккуни шаириз.....	157
Рякьют аза.....	158
Бюлбюл вуза.....	159
Гъилищнад.....	160
Гъафну йиз сюгърин гвачин.	161
Йипа,.....	162
«Гъерхган узхъан...*.....	163
Ният вуйиз гъадархуз.....	164
«Вушра къурд...».....	165
Худлиз мяъли.....	166
Зарафатнан сюгъбат.	167
«Накъ вуйва...».....	ДФ8
Уъмрикан фикрар.....	169

Гюльмягъямад Расулов

Уърдгар.....	175
Сабни мюгьюоббат.....	176
Дустраз.....	177
Дерд айи юкІв.....	178
Гъулаз газ гъизигнү.....	179
Ихтилат.....	131

Замана.....	183
Хъадукар.....	184
Бахтнакан.....	185
Чвалан гъар.....	186
Бахтсуз юків.....	187

Дельфуроз Ханялиева

«Хъадукар дар...»	191
Жан дада.....	192
Ишкіуйва.....	193
Сифтейин мюгьюббат.....	194
Ухшар духыназу.....	195
Дина узура гъюрза.....	196
Умуд кивназа.....	197
Гъарай яр.....	198
Жан дада.....	199
ЯМар'ям.....	200
Сарпи яр.....	201
Аъзаб ву, яр.....	202
Ккундар, маклан.....	203
Къисмат.....	204
Шагынабат.....	205
Жаариз гъаз гъушунва?	206
Уъмур зяиф шула.....	207
Йиз дерд.....	208
Дюн'я.....	209
Футнакар.....	210
Лизи луф.....	211

Диришурин.....	212
Яриз мяъли.....	214
Мажвгларин гъул.....	215
Наанава?.....	216
Хил алдабгъ.....	217
Мубарак ишри.....	218
Гатлахъунва узу, яр.....	219

МЯРАКА
На табасаранском языке

Редактор-составитель *Ш. Казиев*
Художественный редактор *М. Левненко*
Художник *Р. Джамамедов*
Корректор *Ф. Абдуллаева*
Технический редактор *В. Гаджиева*

Лицензия ИД 05334 от 10.07.01

Сдано в набор 10.06.10. Подписано в печать 10.08.10
Формат 70 X 90 У ₃₂. Бумага офсетная.
Гарнитура «8сЬooIBookC». Печать офсетная.
Усл. п. л. 8,5 Уч.-изд. л. 5,5
Тираж 500. Заказ 96. Цена свободная

